HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Müzik Teorileri Anabilim Dalı

İKİ SAYGUN PRELÜDÜNDE SES ORGANİZASYONU

Çağlar YALÇIN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Müzik Teorileri Anabilim Dalı

İKİ SAYGUN PRELÜDÜNDE SES ORGANİZASYONU

Çağlar YALÇIN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

İKİ SAYGUN PRELÜDÜNDE SES ORGANİZASYONU

Danışman: Prof. Dr. Türev BERKİ

Yazar: Çağlar YALÇIN

ÖZ

Bu çalışmada, Ahmed Adnan Saygun'un *Aksak Tartılar Üzerine On İki Prelüd*, Op. 45 başlıklı albümünden seçilen, 3. ve 8. prelüdlere ilişkin olarak *ses organizasyonu* temelli bir analiz gerçekleştirilmektedir.

Analizde izlenen yöntem; Sırasıyla *bölgeler*, *ses kümeleri*, *formülasyon*, *teorik kabul* ve *tanım* olmak üzere beş ana boyuttan oluşmaktadır.

Analiz sonucunda elde edilen sonuçlar; her iki prelüdde de

- Aralık ilişkilerine dayalı sıkı bir ses organizasyonunun varlığından söz edilebileceğini,
- Makam soyutlamalarının en az düzeyde gerçekleştiğini,
- Saptanan ses kümelerinin tümünün; 0, 1, 2 ve 3 *basamak* üzerine kurulu olduğunu,
- Aralıkların çeşit bakımından bu denli az oluşunun ve eserlerin farklı yerlerinde tekrar tekrar duyurulmasının, Saygun müziğine damgasını vuran *doğurgan düşünce*'nin bir yansıması olduğunu

gözler önüne sermektedir.

Anahtar Sözcükler: Ahmed Adnan Saygun, Op. 45, Prelüd: 3, Prelüd: 8, ses organizasyonu

PITCH ORGANIZATION IN TWO PRELUDES BY SAYGUN

Supervisor: Prof. Dr. Türev BERKİ

Author: Çağlar YALÇIN

ABSTRACT

In this study, an analysis based on pitch organization has been performed regarding the 3rd and 8th preludes selected from *Twelve Preludes on Aksak Rhythms*, Op. 45 by Ahmed Adnan Saygun.

The method of the study respectively consists of the five main extents: *Areas*, *pitch sets*, *formulation*, *theoretical assumption* and *definition*.

In both preludes, the obtained results show that

- It is possible to talk about the presence of a close pitch organization based on interval relations.
- Maqam abstractions show up to a minimum.
- All the detected pitch sets are built on 0, 1, 2 and 3 steps.
- The fact that the intervals are so rare in respect of variety and that they are sounded repeatedly in diverse portions of the pieces is a sign of the *idée génératrice*, which left its mark on Saygun's music.

Keywords: Ahmed Adnan Saygun, Op. 45, Prelude: 3, Prelude: 8, pitch organization

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesinden son noktanın konulmasına dek tüm aşamalarda kıymetli fikirleri ile yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Türev Berki'ye, mühim sorularımı kaynaklar sunarak titizlikle yanıtlayan öğretmenim Dr. İsmet Karadeniz'e teşekkürlerimi sunarım.

Nadide müziğiyle, Anadolu topraklarının bolluğu ve coşkunluğuna örnek teşkil eden, bunu hatırlatıp kulaklara yankılatan Ahmed Adnan Saygun'a saygıyla, şükranla...

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ i
ABSTRACT ii
TEŞEKKÜR iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ v
TABLOLAR DİZİNİ vii
GİRİŞ 1
BÖLÜM 1: YÖNTEM 3
1.1. Kaynak Nota 3
1.2. Analiz Boyutları 3
1.2.1. Bölgeler 3
1.2.2. Ses Kümeleri 4
1.2.3. Formülasyon 5
1.2.4. Teorik Kabul 6
1.2.5. Tanım 6
1.3. Analiz Bulgularının Sergilenmesi 7
BÖLÜM 2: PRELÜD: 8 8
2.1. Analiz 10
2.1.1 Mavi Bölge 12
2.1.2. Sarı Bölge 15
2.1.3. Kahverengi Bölge 18
2.1.4. Gri Bölge 20
2.1.5. Kırmızı Bölge 23
BÖLÜM 3: PRELÜD: 3 25
3.1. Analiz 28
3.1.1. Koyu Kırmızı Bölge 30
3.1.2. Kırmızı Bölge 35
3.1.3. Koyu Pembe Bölge 39
3.1.4. Açık Pembe Bölge 42
3.1.5. Çok Açık Pembe Bölge 46
BÖLÜM 4: SONUÇ VE TARTIŞMA 48
KAYNAKLAR 52

ETİK BEYANI..... 53
YÜKSEK LİSANS TEZİ ORİJİNALLİK RAPORU..... 54
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT 55
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI..... 56

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Prelüd: 8: Bölgeler ve kısaltmalar 4
Tablo 2. Prelüd: 3: Bölgeler ve kısaltmalar 4
Tablo 3. Prelüd: 8: Mavi Bölge 14
Tablo 4. Prelüd: 8: Sarı Bölge 17
Tablo 5. Prelüd: 8: Kahverengi Bölge 19
Tablo 6. Prelüd: 8: Gri Bölge 22
Tablo 7. Prelüd: 8: Kırmızı Bölge 24
Tablo 8. Prelüd: 3: Koyu Kırmızı Bölge 34
Tablo 9. Prelüd: 3: Kırmızı Bölge 38
Tablo 10. Prelüd: 3: Koyu Pembe Bölge 41
Tablo 11. Prelüd: 3: Açık Pembe Bölge 45
Tablo 12. Prelüd: 3: Çok Açık Pembe Bölge 47
Tablo 13a. Prelüd: 3'ü oluşturan ses kümelerine ilişkin yeniden indirgeme 49
Tablo 13b. Prelüd:3'ü oluşturan nihai ses kümeleri ve tanımları 50
Tablo 14. Tanımların prelüdlere göre dağılımı 51

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1a. Prelüd: 8, ö1-2 4
Görsel 1b. Prelüd: 8, ö1-2: Aşamalı indirgeme 5

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AKB : Açık Kırmızı Bölge

APB : Açık Pembe Bölge

ÇAPB : Çok Açık Pembe Bölge

GB : Gri Bölge

KB : Kırmızı Bölge

KhB : Kahverengi Bölge

KKB : Koyu Kırmızı Bölge

KPB : Koyu Pembe Bölge

m2 : minör ikili

MB : Mavi Bölge

Op. : Opus

ö. : Ölçü numarası

SB : Sarı Bölge

GİRİŞ

> "Açılışta, dört enstrüman tarafından da ünison olarak çalınan minör ikili aralık, tüm eser için bir *idée génératrice*'dir [1]. Aslında, tüm temaları doğuran da bu aralıktır; eserin tematik işleyişi, bu *idée génératrice*'den asla kopmaz."

Ahmed Adnan Saygun'a ait bu satırlar, bestecinin Op. 27, 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti'nin 23 Ekim 1954'teki dünya prömiyeri için basılan program broşüründe yer almaktadır (Aktaran: Aracı, 1999, s. 170, 172) [2].

Bestecinin bilhassa orta ve geç dönem eserlerinde karşımıza çıkan, "bölümler arası tematik ve motifsel bağlar yoluyla, bir eserde mantıksal bütünlük oluşturma" olarak tarif edilebilecek *cyclique* (Aracı, 2007, s. 65) yazı anlayışını, yukarıdaki idée génératrice'in *bir devamı* olarak görmek, kanımızca yanlış olmayacaktır.

Anlaşılan; yapıtaşı durumundaki fikirlerden, eser geneline yayılan sabit-yineleyici ses organizasyonları meydana getirmek, Saygun tarafından benimsenmiş bir stildir. Böylesi bir durum, solo piyano için 1967 yılında tamamlanan *Aksak Tartılar Üzerine On İki Prelüd*, Op. 45 albümündeki kimi prelüdler için de söz konusudur (Saygun, 1969, s. 188-190, 203-204). 1967 yılının, bestecinin geç dönemine rastlıyor oluşu; bir önceki paragraftaki savı destekler niteliktedir.

İşte bu çalışmada, anılan albümde yer alan 3. ve 8. prelüdler üzerinde, "hiçbir notayı açıkta bırakmayacak" şekilde, *ses organizasyonu* temelli bir analiz gerçekleştirilecek ve söz konusu prelüdlerde ne gibi "doğurgan düşüncelerin" rol oynadığı saptanmaya çalışılacaktır.

Müzik teorileri alanıyla sınırlı literatür taraması sonucunda, *Aksak Tartılar Üzerine On İki Prelüd* özelinde gerçekleştirilen ve bu çalışmayla doğrudan bir bağlantısı olmayan iki lisansüstü teze ulaşılmıştır:

---

[1] *Idée génératrice*, Türkçe'de "doğurgan düşünce" şeklinde ifade edilebilir (Yıldız, 2007, s. 117).

[2] Orijinal metin Fransızcadır.

Arda Erdem, *Ahmed Adnan Saygun'un Dört Piyano Yapıtına İlişkin Bir Aksak Tartı Analizi: Opus 38, 45, 47, 58* başlıklı Yüksek Lisans tezinde, bu dört albümü "ölçü anahtarı" ve "tartı kalıbı" kullanımı yönünden istatistiksel bir analize tabi tutmaktadır. Çalışmada ulaşılan en çarpıcı sonuç, incelenen yapıtların yaklaşık dörtte birinde Türk müziği usullerinden *alıntılamanın*, dörtte üçünde ise *soyutlamanın* söz konusu olduğudur (Erdem, 2010).

İsmet Karadeniz ise, *Bir Saygun İmzası: [3,5,3]* başlıklı Yüksek Lisans tezinde; bestecinin pek çok eserinde karşılaşılan ve bir Bestenigâr makamı soyutlaması olan *Saygun Akoru*'nun *Aksak Tartılar Üzerine On İki Prelüd*'deki izlerini sürer. Çalışmada, Saygun Akoru olarak nitelendirilen üç akor tipinin yanı sıra, bestecinin bu yapıyı çeşitlendirme amacıyla kullandığı farklı yöntemlere de (genişletme, bölme, ses taşıma, iç içe kullanma ve eşzamanlı kullanma) yer verilmektedir (Karadeniz, 2016).

BÖLÜM 1: YÖNTEM

1.1. Kaynak Nota

Analiz, *Southern Music Publishing* tarafından 1969'da yayımlanan *Twelve Preludes On Aksak Rhythms* başlıklı edisyon esas alınarak gerçekleştirilmiş; bununla birlikte, Prelüd: 8 ve Prelüd: 3, *MuseScore* programı kullanılarak yeniden yazılmıştır.

1.2. Analiz Boyutları

Prelüd: 8 ve Prelüd: 3; Dr. İsmet Karadeniz'in, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Teorileri Anabilim Dalı'nda 2020'de tamamlanan *Saygun Müziğinde Makam Soyutlamaları: Piyano Konçertosu, Op. 34, I* başlıklı Doktora tezinde (Karadeniz, 2020) geliştirilen özgün analiz yöntemi esas alınarak geçekleştirilmiştir.

Analiz, aşağıda sergilenen işlem basamaklarından oluşmaktadır:

- *Bölgeler*
- *Ses kümeleri*
- *Formülasyon*
- *Teorik kabul*
- *Tanım*

1.2.1. Bölgeler

Prelüd: 8 ve Prelüd: 3, ilk aşamada, birbirinden farklı ses materyallerinden oluşan toplam 10 "bölge"ye ayrılmış ve bunların her biri için farklı birer renk belirlenmiştir. Bunlar; Prelüd: 8 için *Mavi*, *Sarı*, *Kahverengi*, *Gri* ve *Kırmızı*; Prelüd: 3 için *Koyu Kırmızı*, *Kırmızı*, *Koyu Pembe*, *Açık Pembe* ve *Çok Açık Pembe*'dir.

Bölgelerin yazımında, gereksiz sözcük tekrarlarından kaçınmak amacıyla aşağıdaki kısaltmalara başvurulmuştur:

Bölge	Kısaltma
Mavi Bölge	MB
Sarı Bölge	SB
Kahverengi Bölge	KhB
Gri Bölge	GB
Kırmızı Bölge	KB

Tablo 1. Prelüd: 8: Bölgeler ve kısaltmalar

Bölge	Kısaltma
Koyu Kırmızı Bölge	KKB
Açık Kırmızı Bölge	AKB
Koyu Pembe Bölge	KPB
Açık Pembe Bölge	APB
Çok Açık Pembe Bölge	ÇAPB

Tablo 2. Prelüd: 3: Bölgeler ve kısaltmalar

1.2.2. Ses Kümeleri

Analizin ikinci aşamasını, her bir bölge için bir veya birden çok *ses kümesi*nin belirlenmesi oluşturmaktadır. Ses kümesi, "ait olduğu bölgenin *yapıtaşı* ya da *odak noktası*" olarak tanımlanabilir.

Bu işleme bir örnek vermek üzere, Prelüd: 8'deki *ilk* Mavi Bölge'ye (MB) odaklanalım:

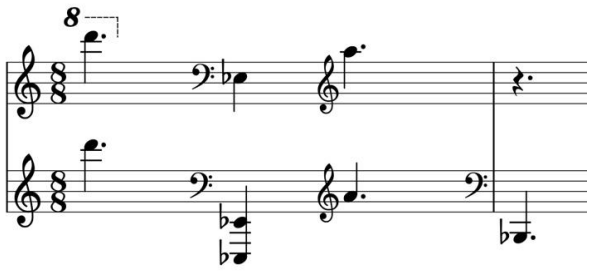

Görsel 1a. Prelüd: 8, ö1-2

Yukarıdaki kesite *hayat veren* bu dört notayı, önce oktav farklılıklarından arındıralım; ardından, ritmik bağlamdan koparak yeniden yazalım:

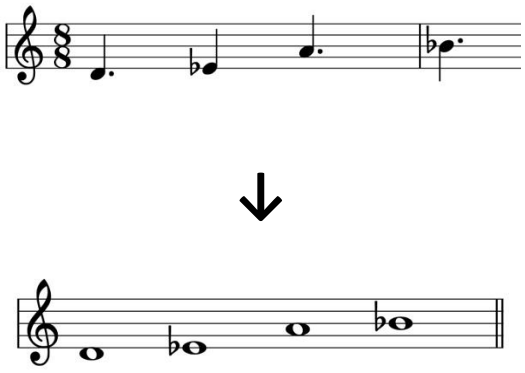

Görsel 1b. Prelüd: 8, ö1-2: Aşamalı indirgeme

Görüldüğü üzere, yukarıdaki kesitin ses kümesi, sırasıyla *re-mi bemol-la-si bemol*'dür.

1.2.3. Formülasyon

Bu aşamada; - tüm ses kümelerinin ortak dille açıklanmasını sağlayabilecek bir gösterim elde etmek amacıyla - her bir ses kümesi, içerdiği *ardışık* seslerin birbirine olan uzaklığı, her bir yarım ses *1 basamak* kabul edilecek şekilde formüle edilmektedir.

Örneğin, yukarıdaki ses kümesine ilişkin formül,

$$_{re}(1\ 6\ 1)$$

biçimindedir.

Burada,

• $_{re}$ simgesi, odağın eksen sesinin *re* olduğunu;

• **(1 6 1)** gösterimi, sırasıyla; re-mi bemol arasındaki 1, mi bemol-la arasındaki 6 ve la-si bemol arasındaki 1 basamaklık ardışık aralıkları ifade etmektedir.

1.2.4. Teorik Kabul

Kimi durumlarda, bir ses kümesinin, farklı bir değerlendirmeyle yeniden formüle edilmesi zorunluluğuyla karşılaşılmıştır.

Söz gelimi, yukarıdaki **re(1 6 1)** formülasyonu; "bu dört notanın, temelde *kromatizm* gayesiyle bir araya getirilmiş olduğu" düşüncesi doğrultusunda daha da sadeleştirilebilir.

Bu *teorik kabul*, - kaçınılmaz olarak - sadece re-mi bemol ve la-si bemol arasındaki *m2*'lere odaklanmamızı sağlayacak; mi bemol-la arasındaki A4'yü ise "ihmal edilebilir" kılacaktır.

Şu halde, anılan ses kümesi,

re(1) + la(1)

olmak üzere yeniden formüle edilmektedir.

1.2.5. Tanım

Belirli bir bölgeyi meydana getiren ses kümelerinin büyük çoğunluğu, farklı eksen sesler üzerine inşa edilmiş olsa da, içerdikleri aralıklar bakımından birbiriyl*e aynıdır.*

Söz gelimi Prelüd: 8'de bir başka MB'nin görüldüğü 25-28. ölçülerde, yeni bir eksen sesin katılımıyla,

la(1) + re(1) + sol#(1)

formülüne ulaşılmaktadır.

Şu halde, MB'nin *odağı*, eksen seslerin ne olduğundan ziyade, birbirini izleyen m2 aralıkların varlığıdır.

Böylesi bir tablo, bizi, MB'nin *genelini* temsil eden,

x(1)

tanımına ulaştıracaktır.

1.3. Analiz Bulgularının Sergilenmesi

Her iki prelüdde de, öncelikle tüm bölgeler, hiçbir nota açıkta bırakılmaksızın nota üzerinde sergilenmiş, ardından, aynı işlem bu kez tek bir bölge ile sınırlı kalınarak yinelenmiştir. Bu gösterimlerin ardından, sırasıyla ses kümeleri, teorik kabul ve tanımlar ise tek bir tablo içinde ortaya konulmuştur.

BÖLÜM 2: PRELÜD: 8

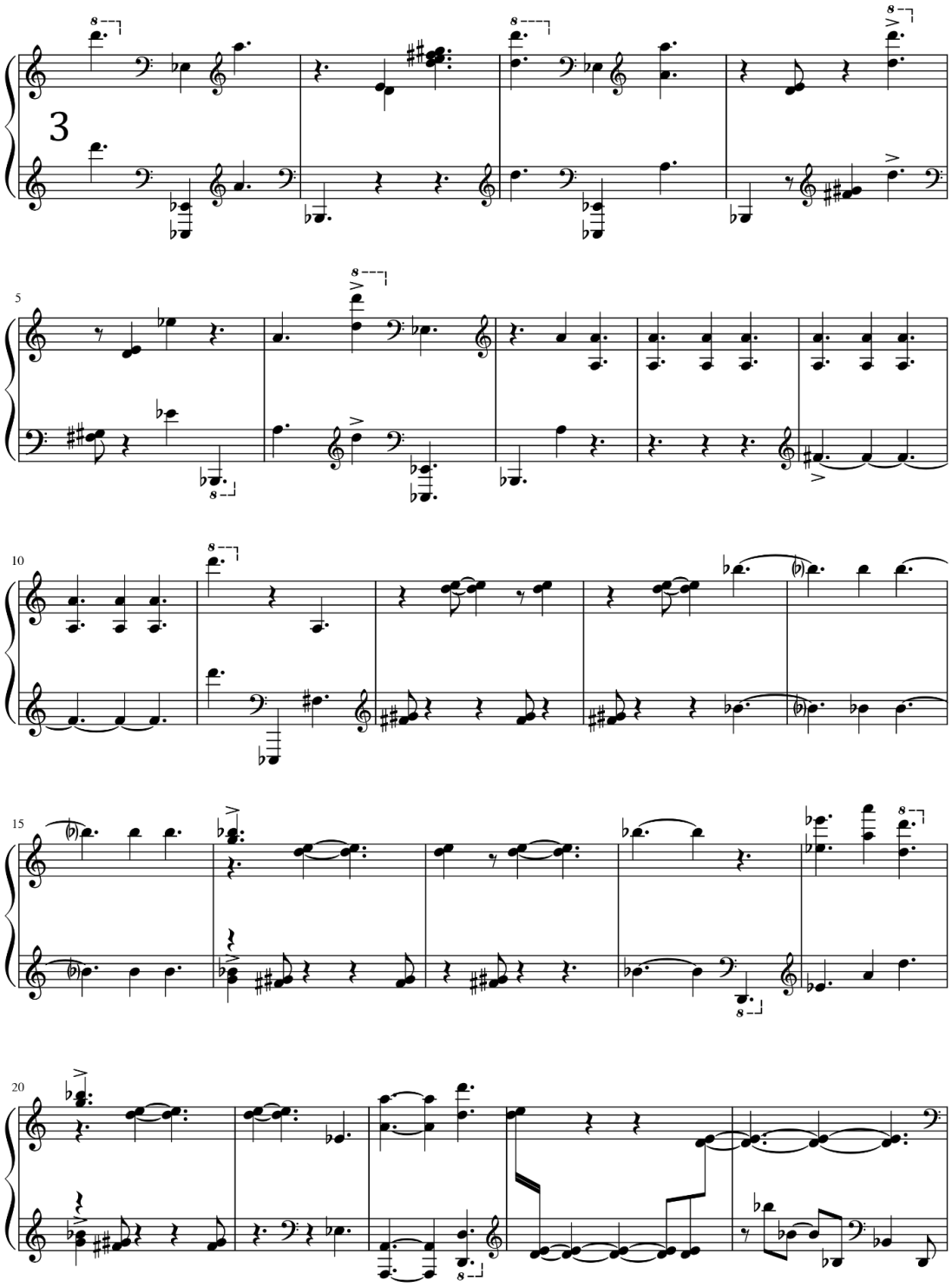

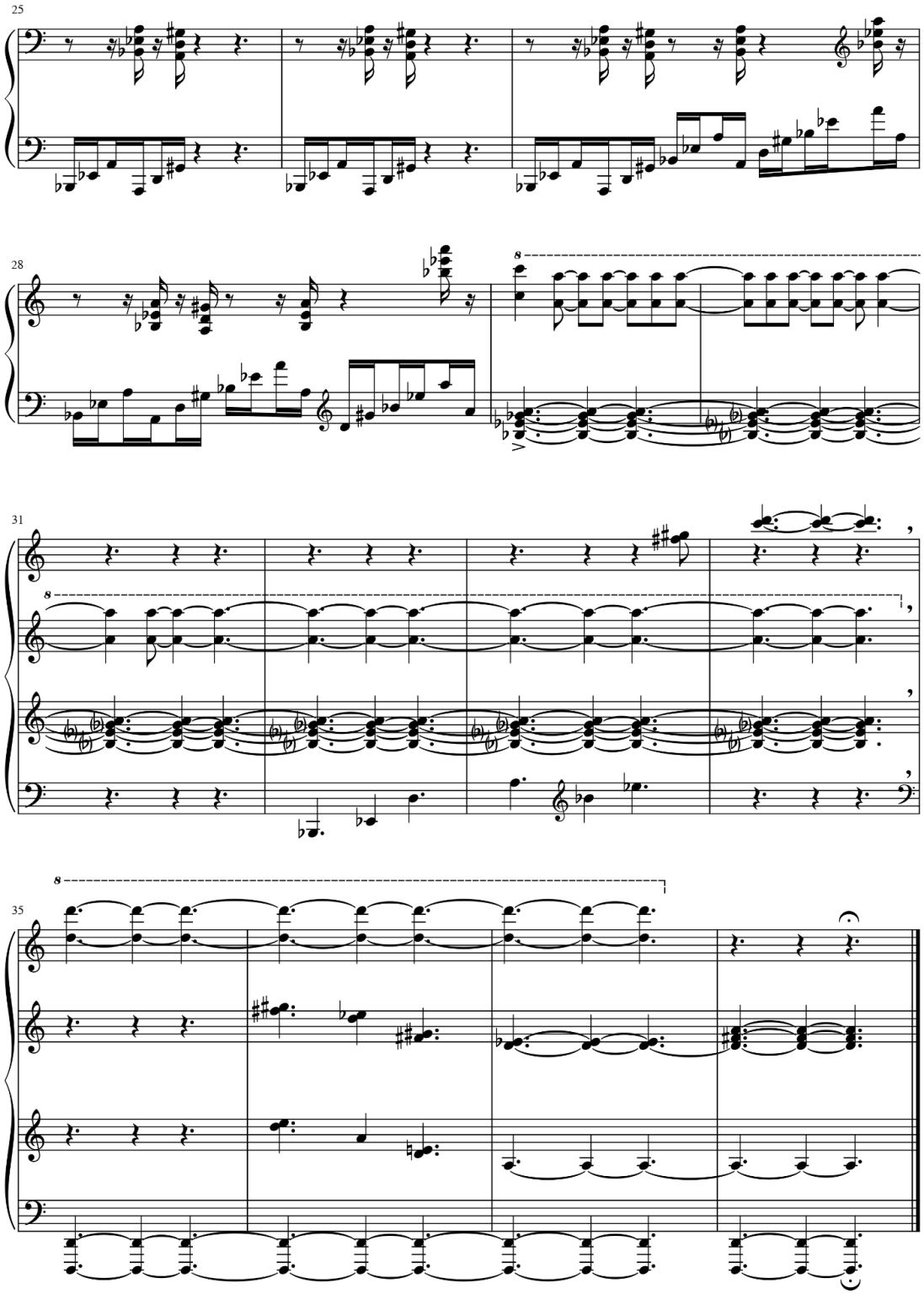
25
28
8
31
8
35
8

2.1. Analiz

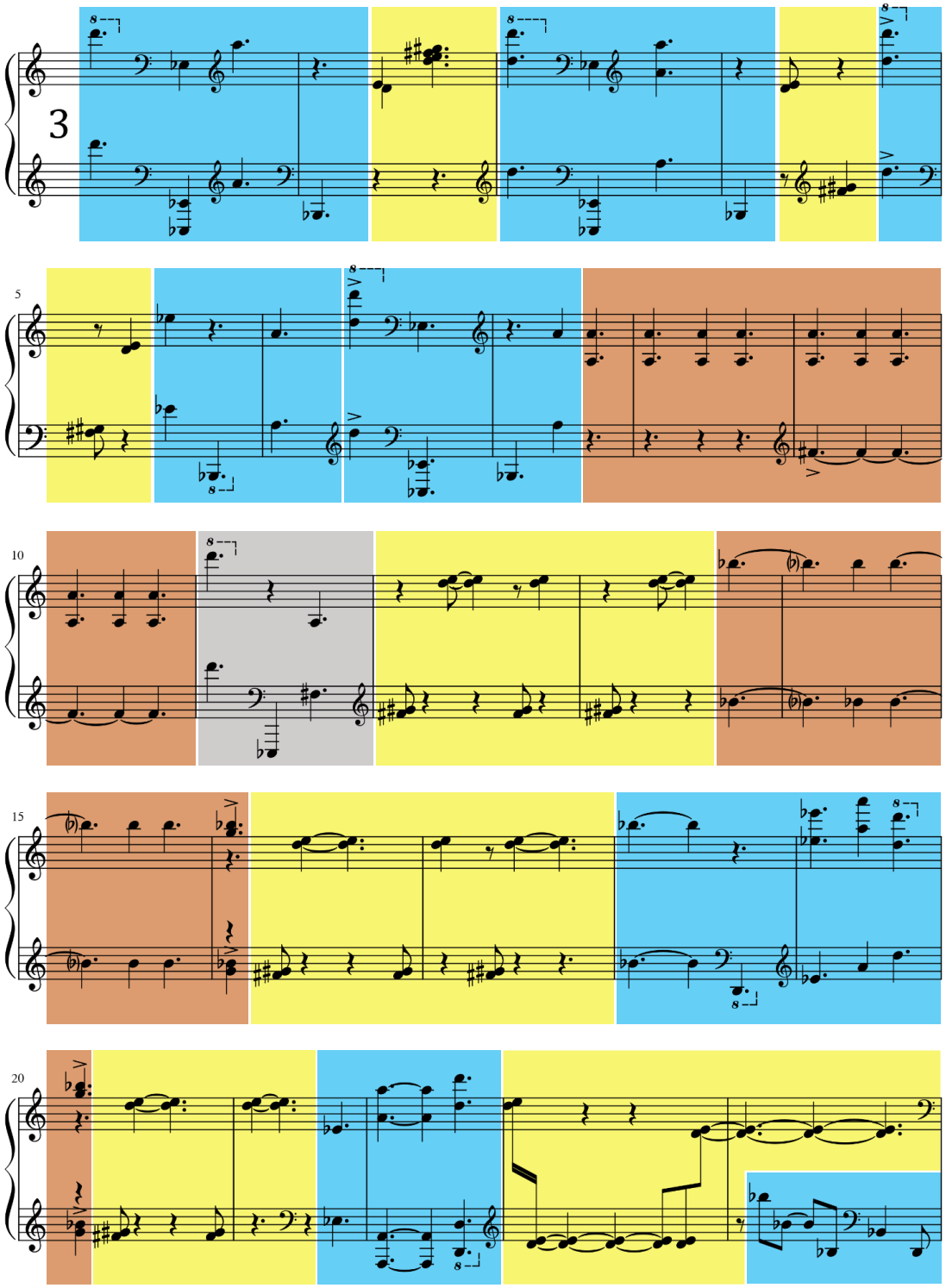

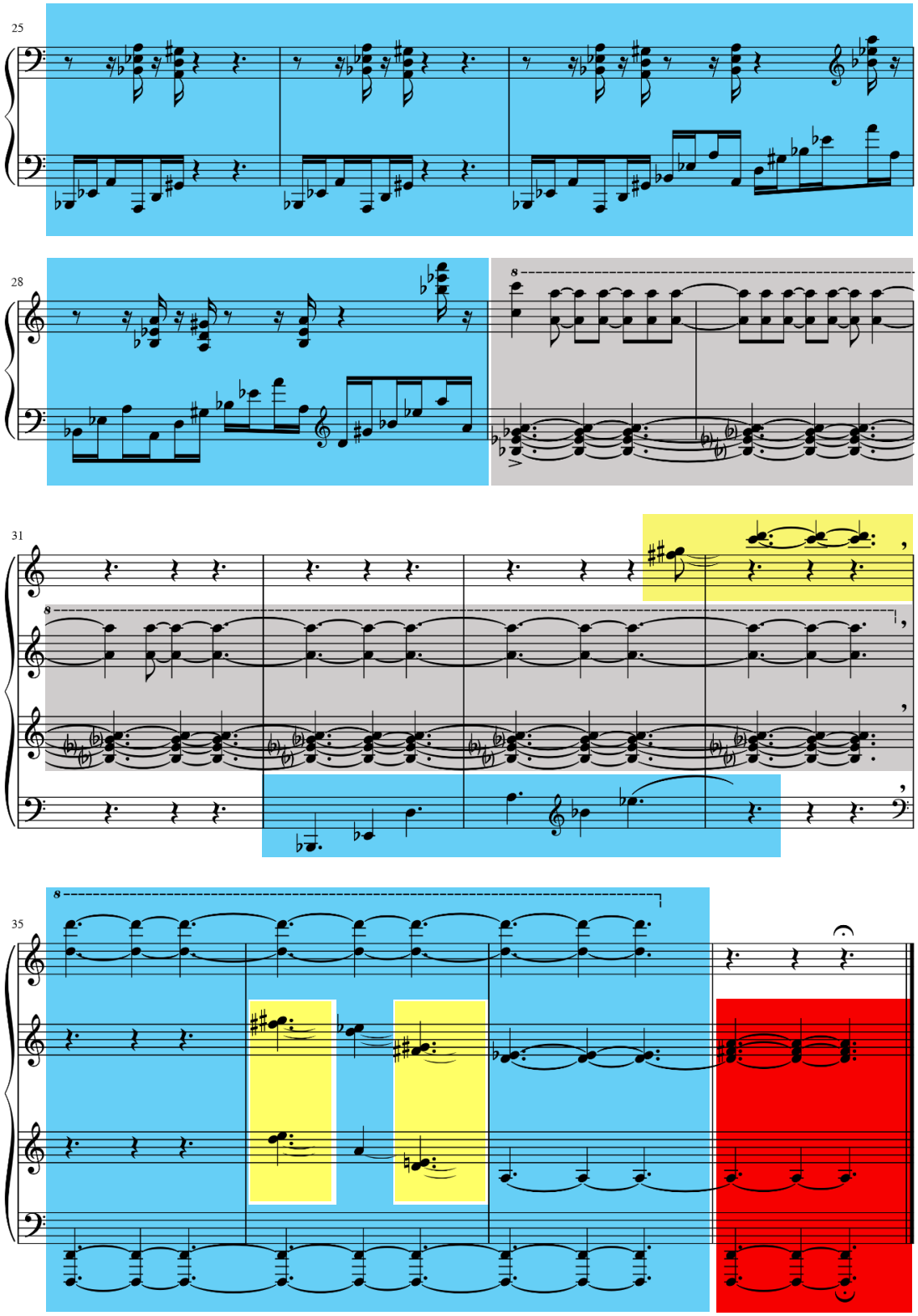
25
28
8
31
8
35
8

2.1.1 Mavi Bölge

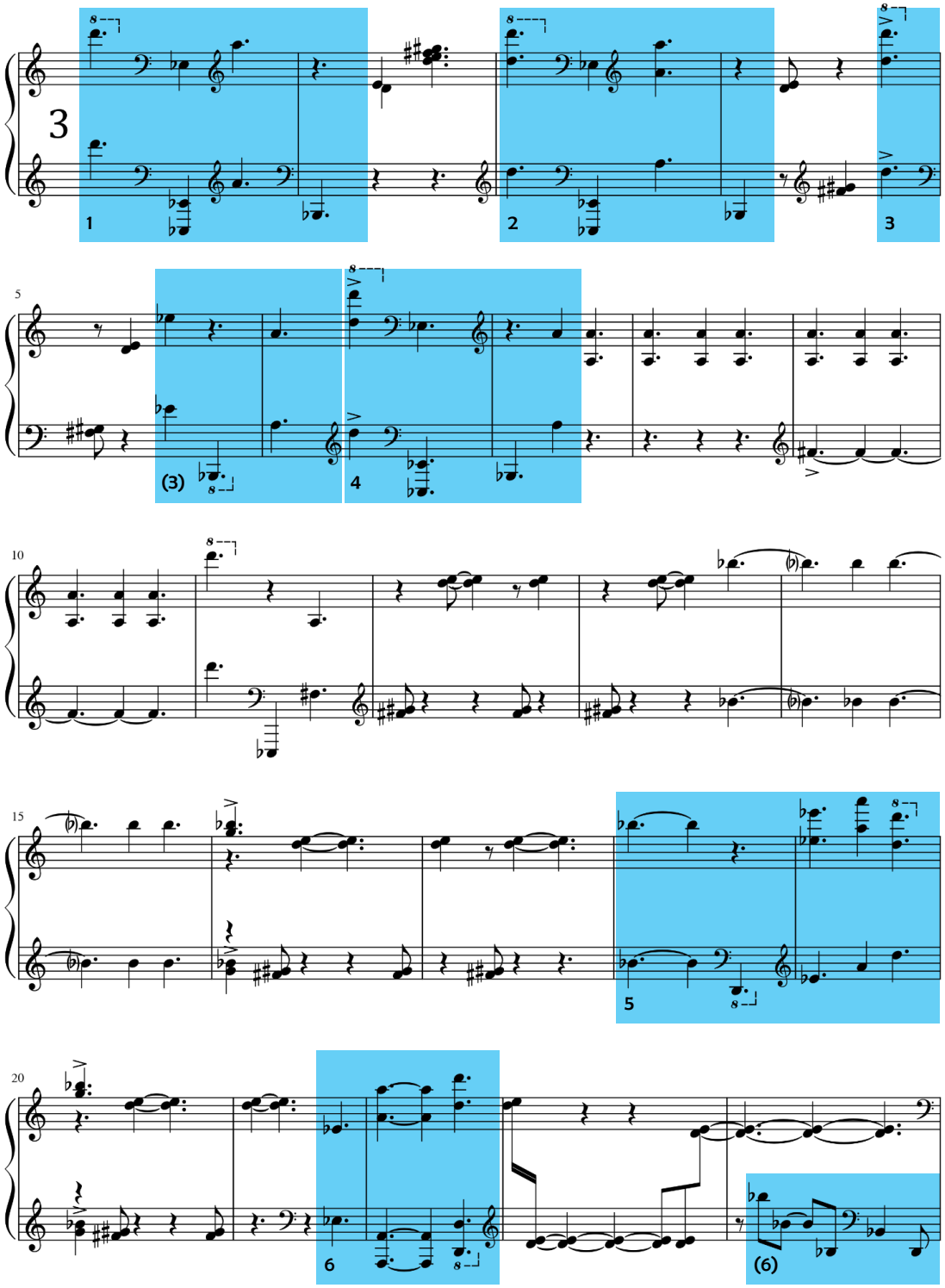

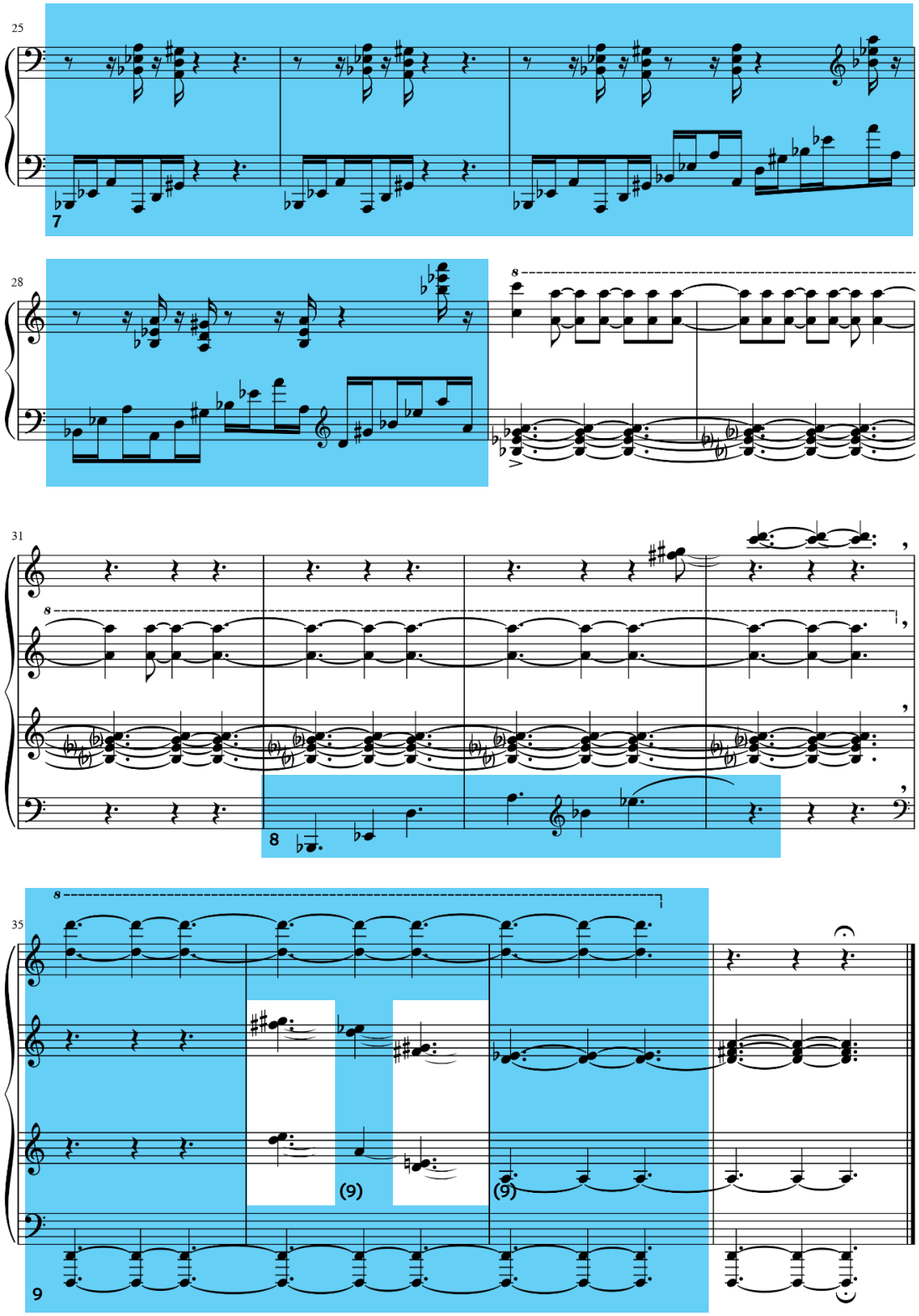
25
7
28
8
31
8
8
35
8
(9)
(9)
9

MB	Ses Kümesi	Formül	Teorik Kabul	Tanım
1 2 3 4 5 6 8	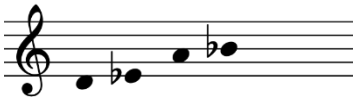	re(1 6 1)	re(1) + la(1)	**x(1)**
7	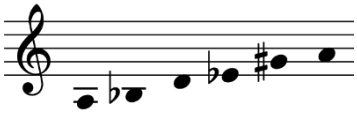	la(1 4 1 5 1)	la(1) + re(1) + sol#(1)	
9	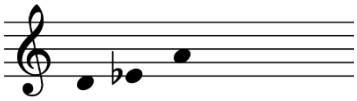	re(1 6)	re(1) + 6	

Tablo 3. Prelüd: 8: Mavi Bölge

2.1.2. Sarı Bölge

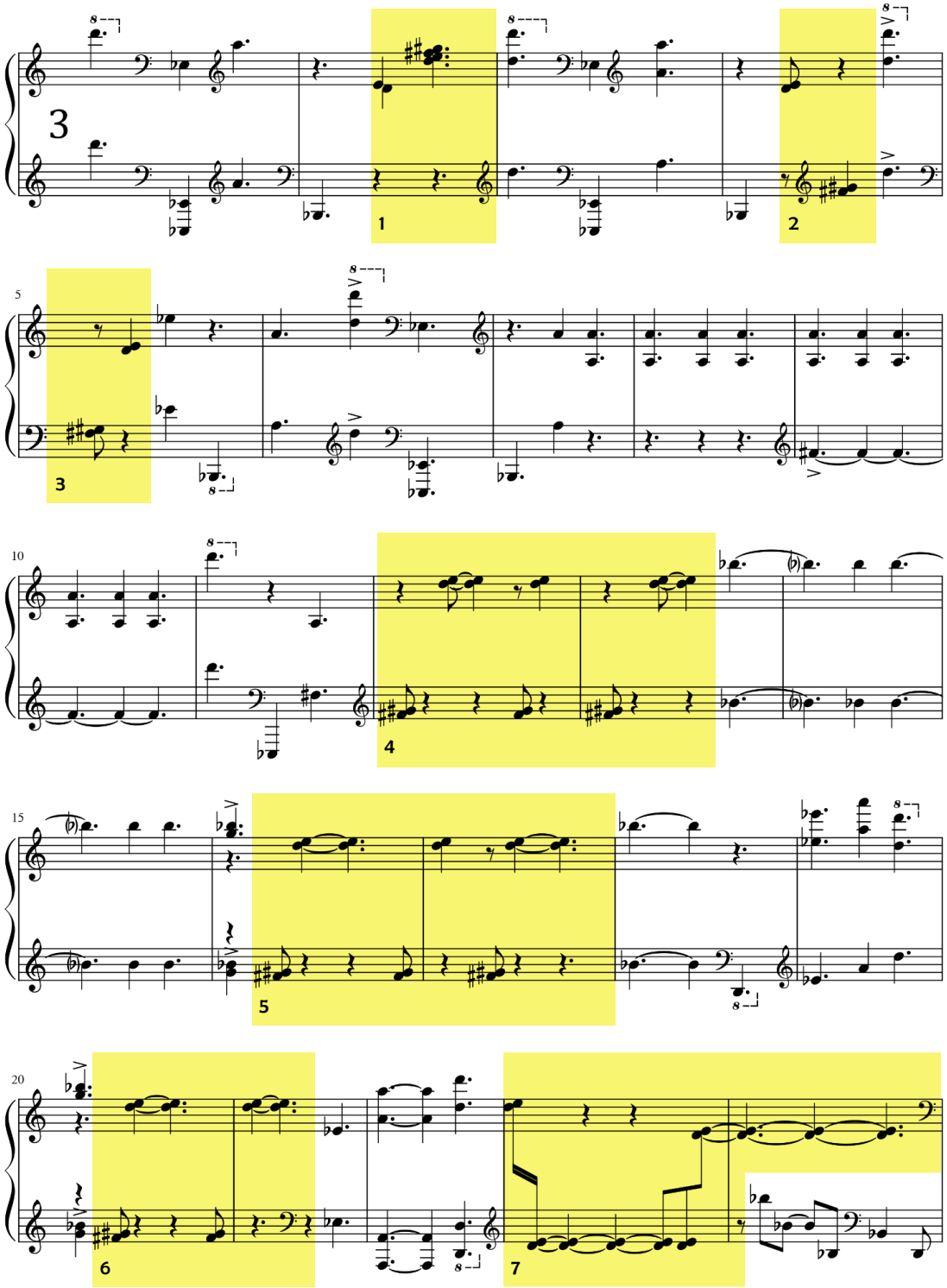

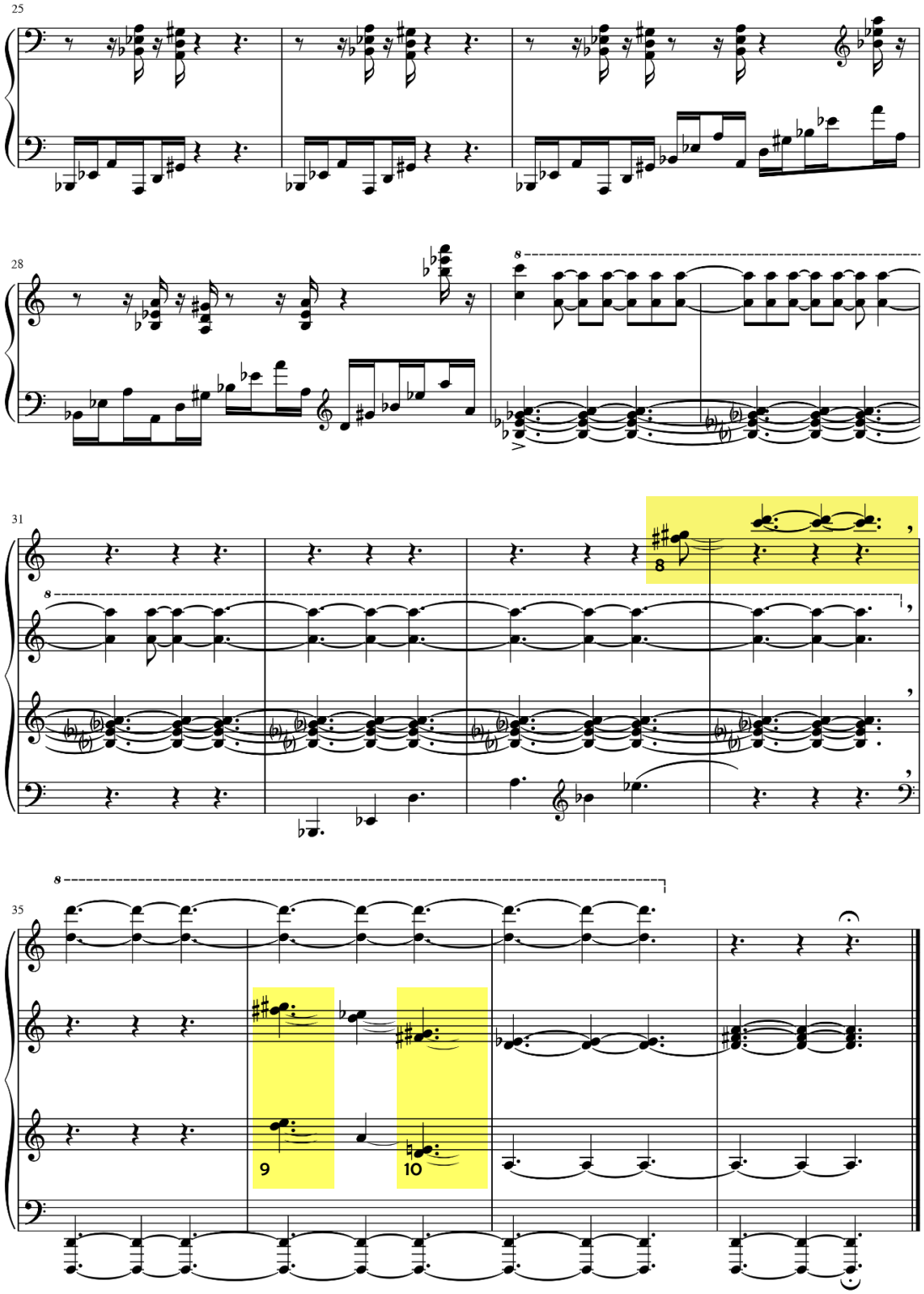
25
28
8
31
8
8
8
35
9
10

SB	Ses Kümesi	Formül	Tanım
1			
2			
3			
4			
5	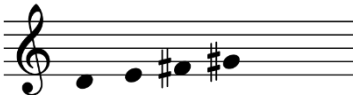	$_{re}$(2 2 2)	
6			$_{x}$**(2)**
8			
9			
10			
7	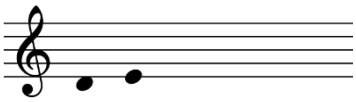	$_{re}$(2)	

Tablo 4. Prelüd: 8: Sarı Bölge

2.1.3. Kahverengi Bölge

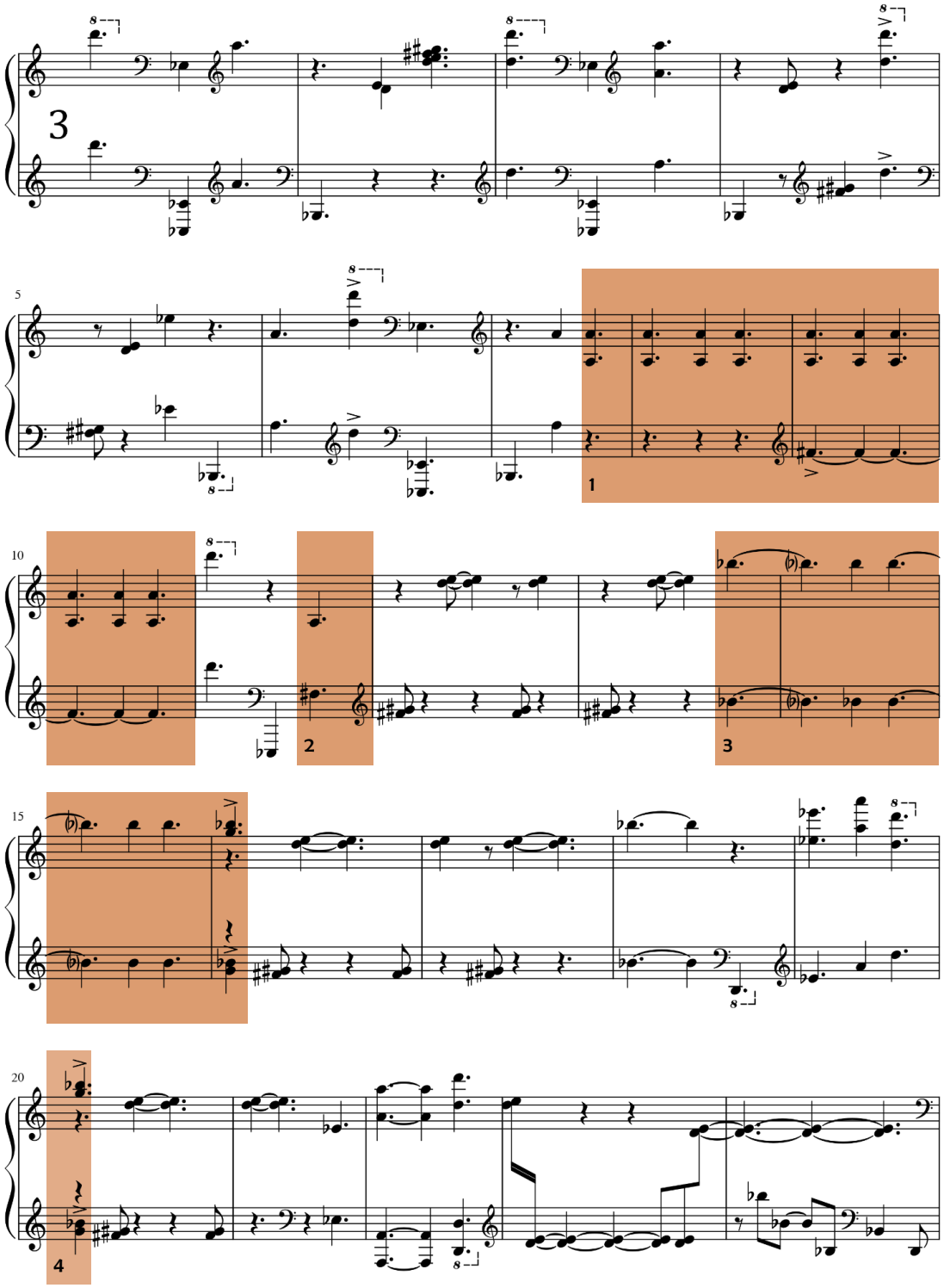

KhB	Ses Kümesi	Formül	Tanım
1	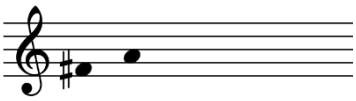	fa#(3)	**x(3)**
2			
3	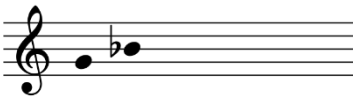	sol(3)	
4			

Tablo 5. Prelüd: 8: Kahverengi Bölge

2.1.4. Gri Bölge

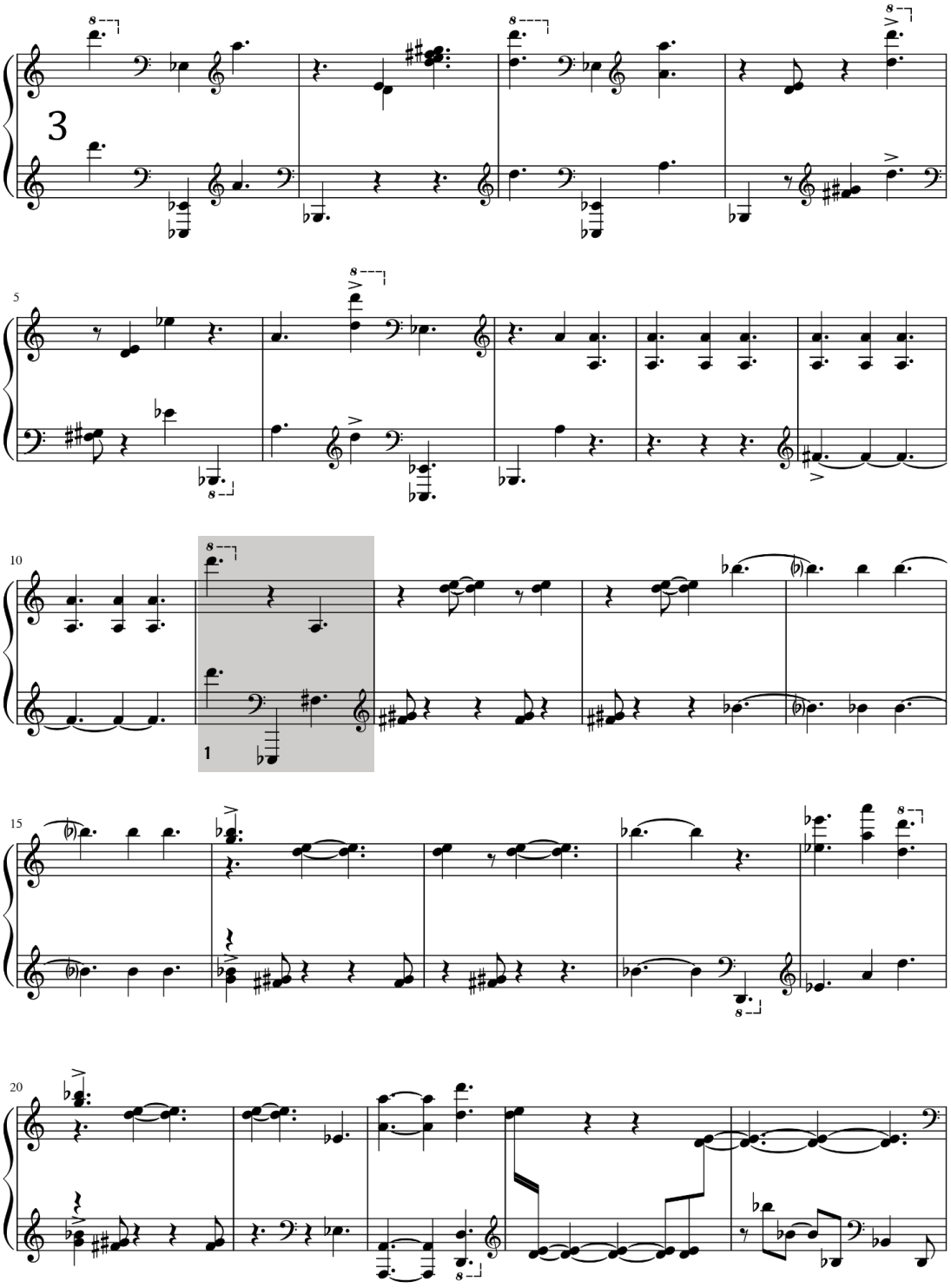

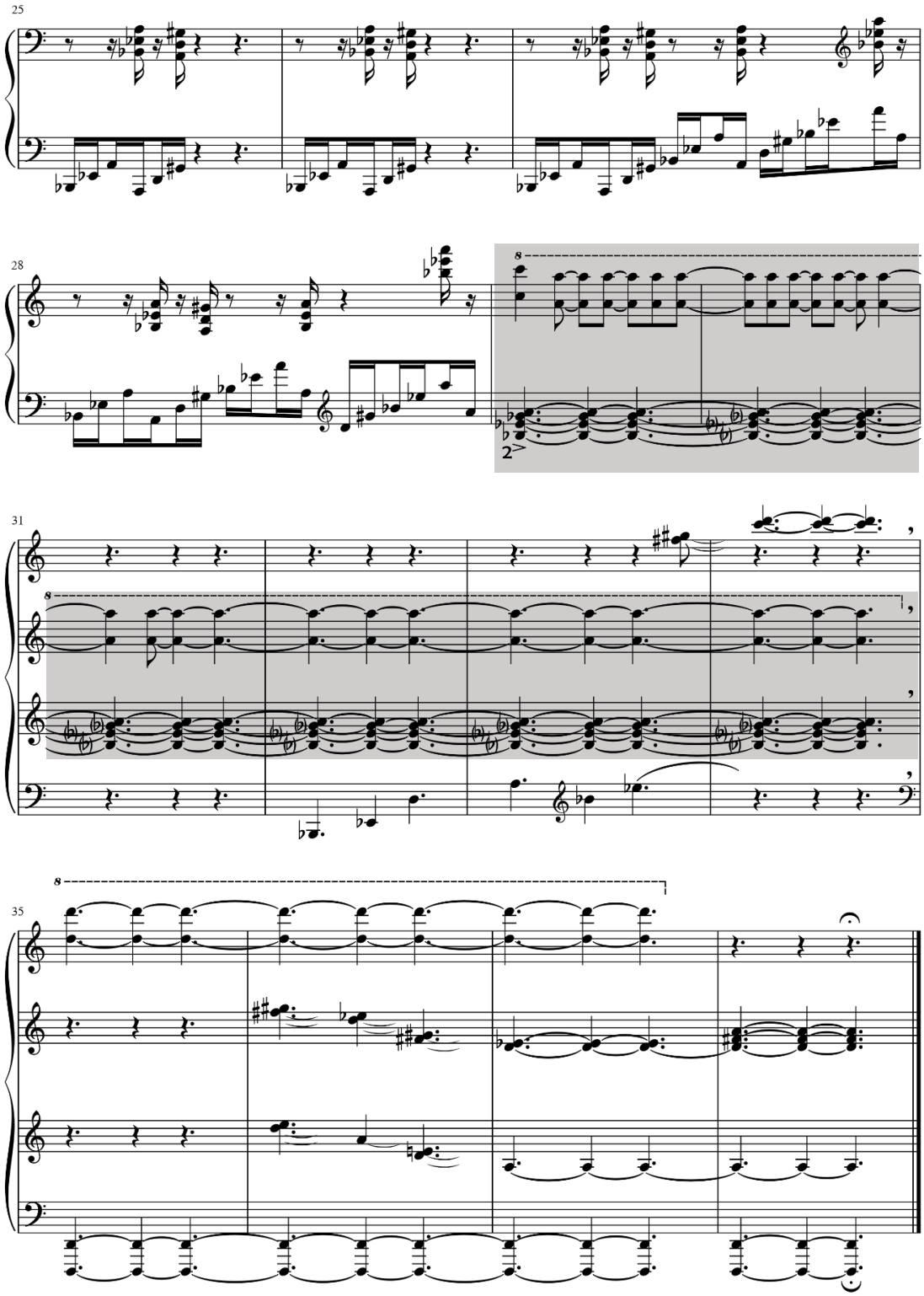
25
28
8
2
31
8
35
8

GB	Ses Kümesi	Formül
1	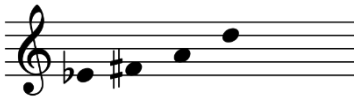	$_{mib}(3\ 3\ 5)$
2	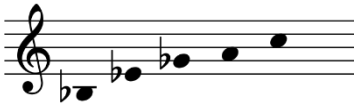	$_{sib}(5\ 3\ 3\ 3) = {}_{sib}(5\ 3\ 3)^{+}$

Tablo 6. Prelüd: 8: Gri Bölge

2.1.5. Kırmızı Bölge

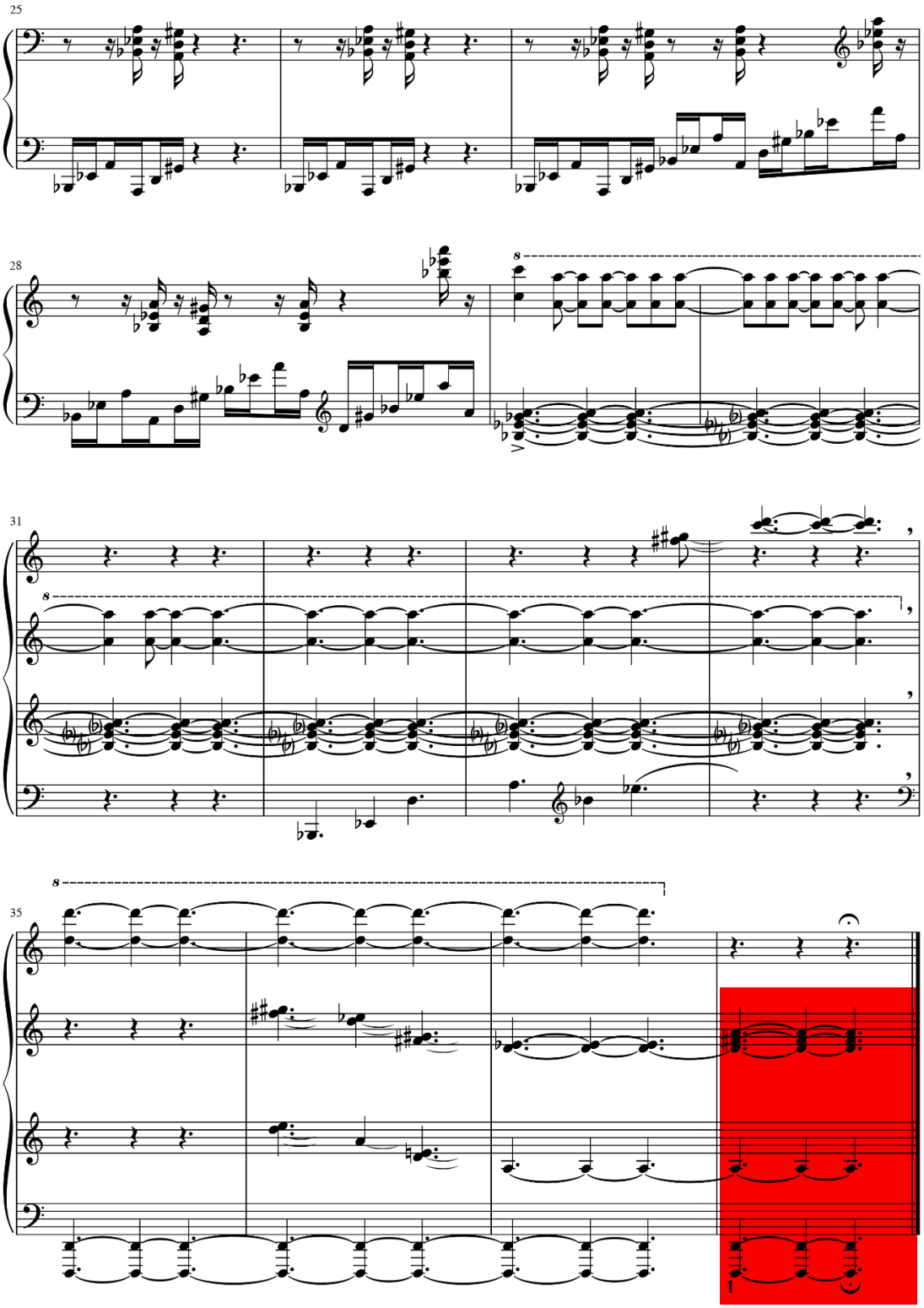

KB	Ses Kümesi	Formül
1	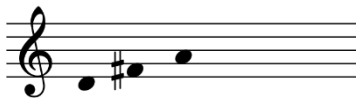	re(4 3)

Tablo 7. Prelüd: 8: Kırmızı Bölge

BÖLÜM 3: PRELÜD: 3

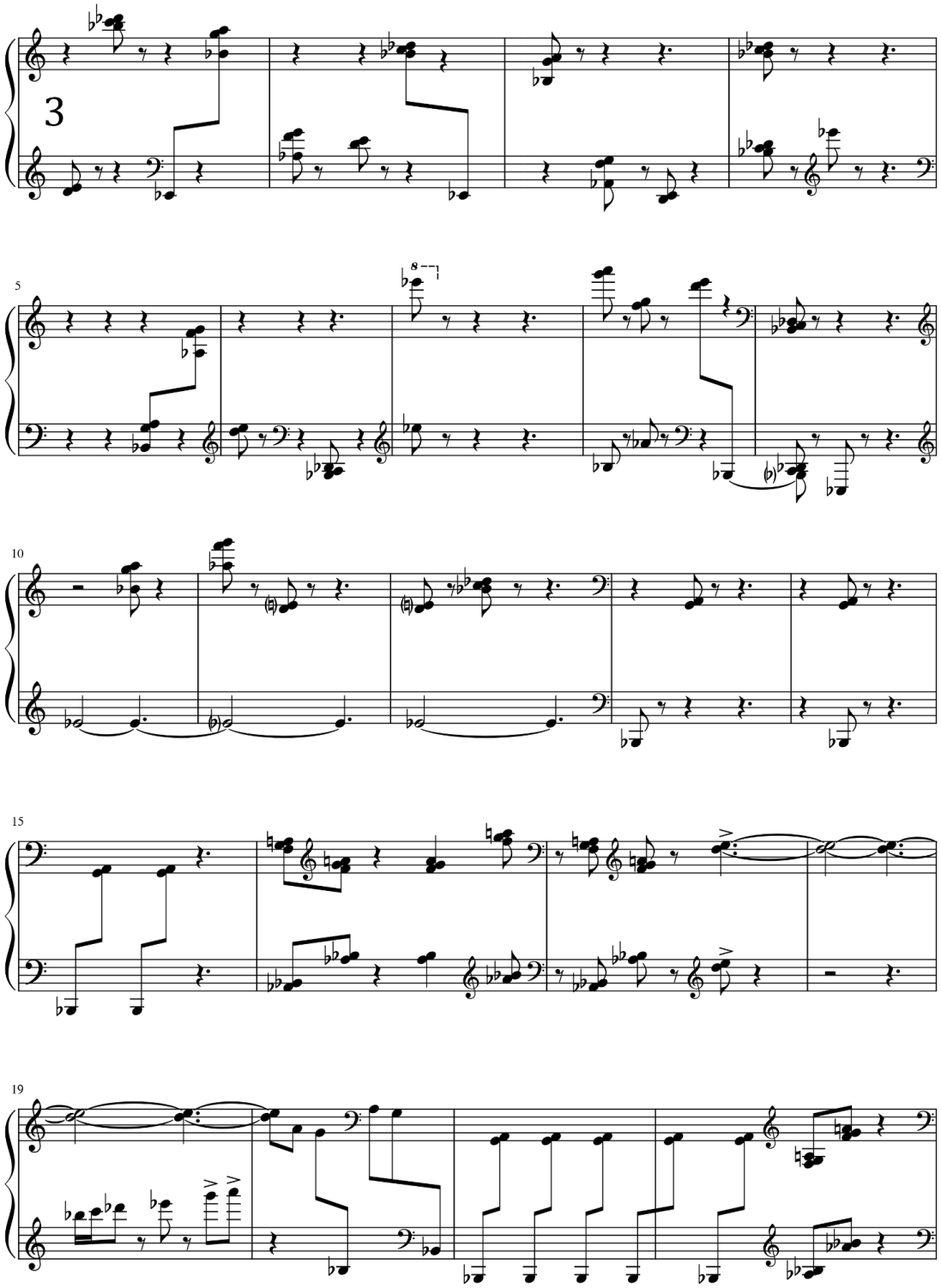

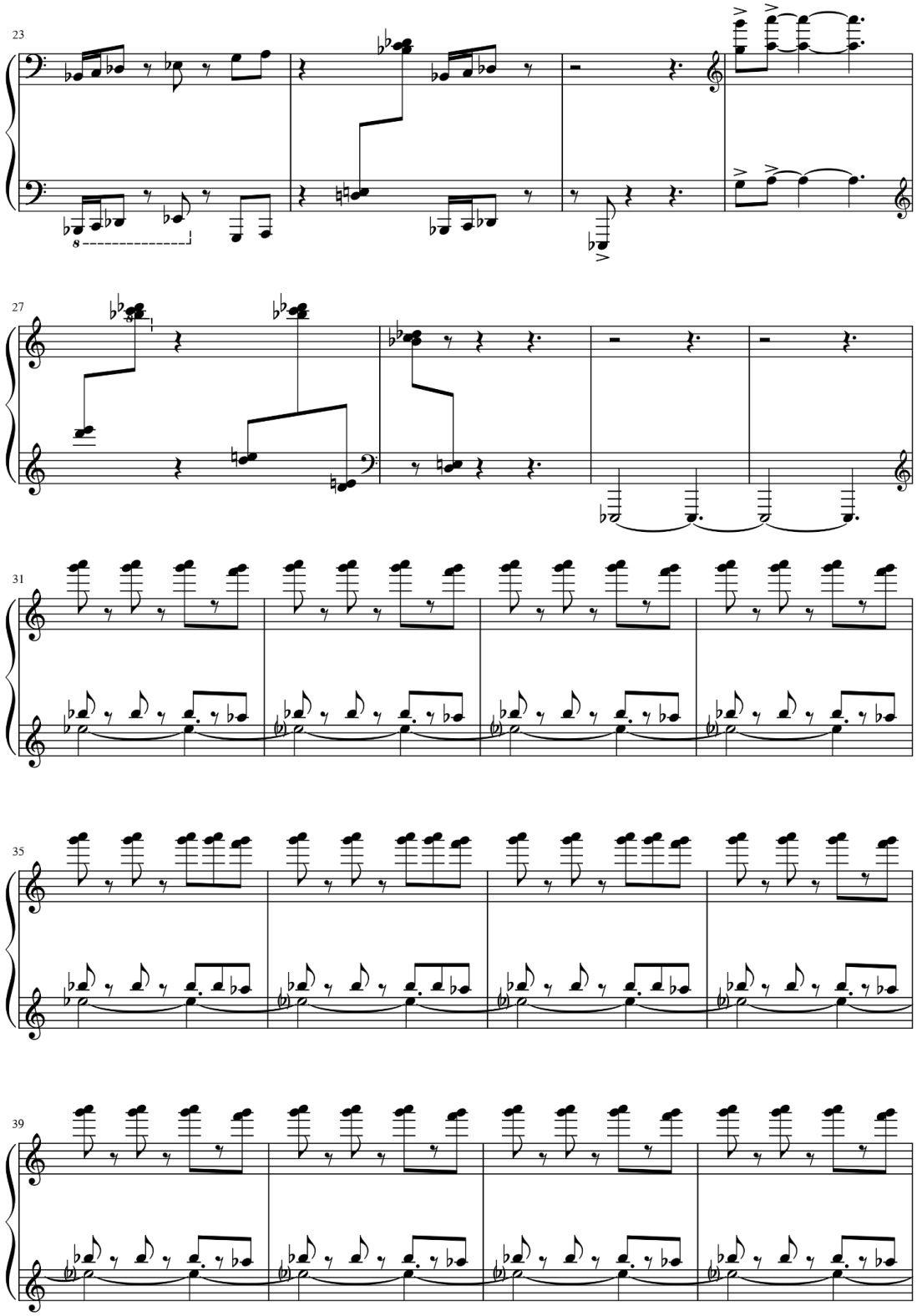
23
27
31
35
39

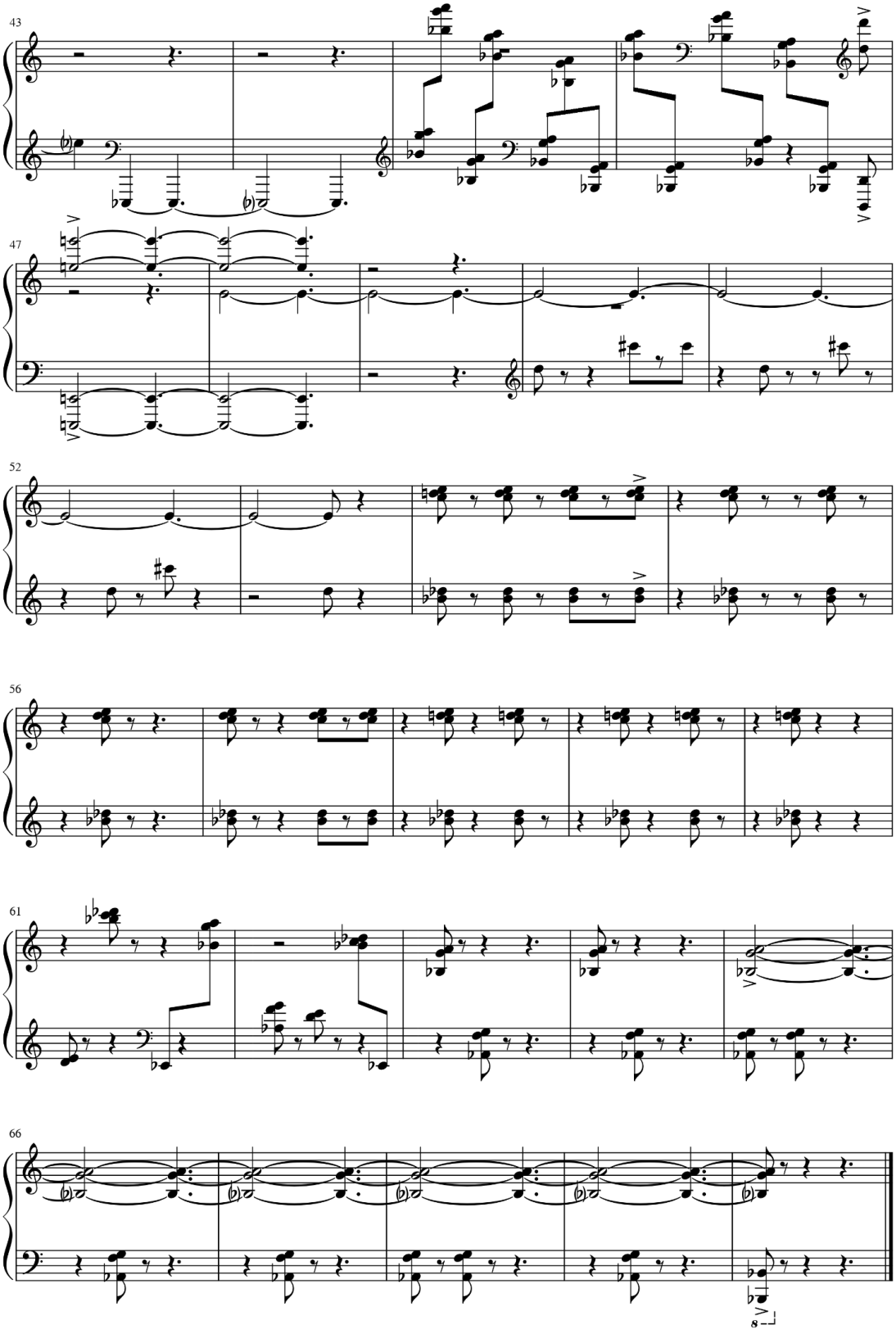
43
47
52
56
61
66

3.1. Analiz

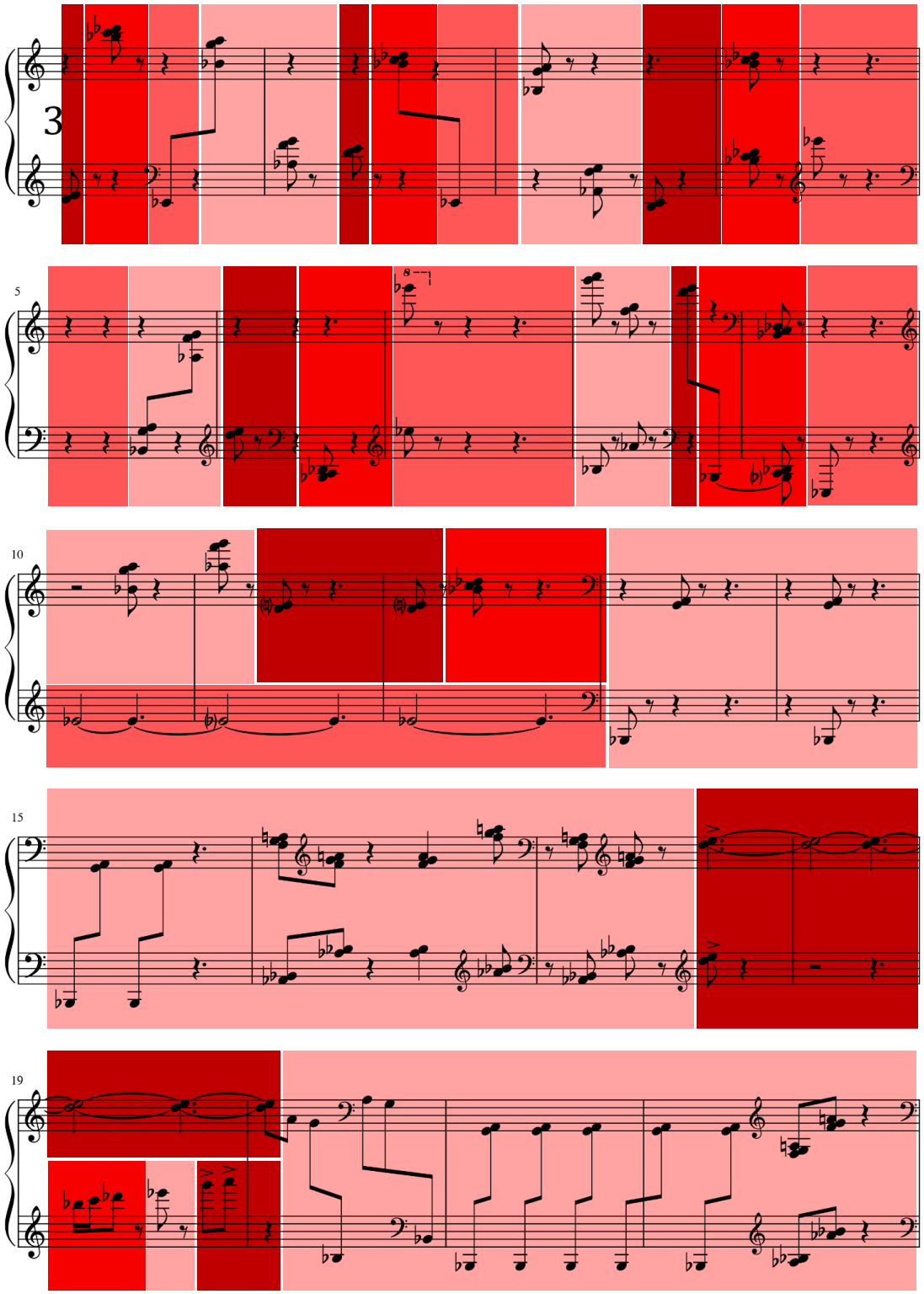

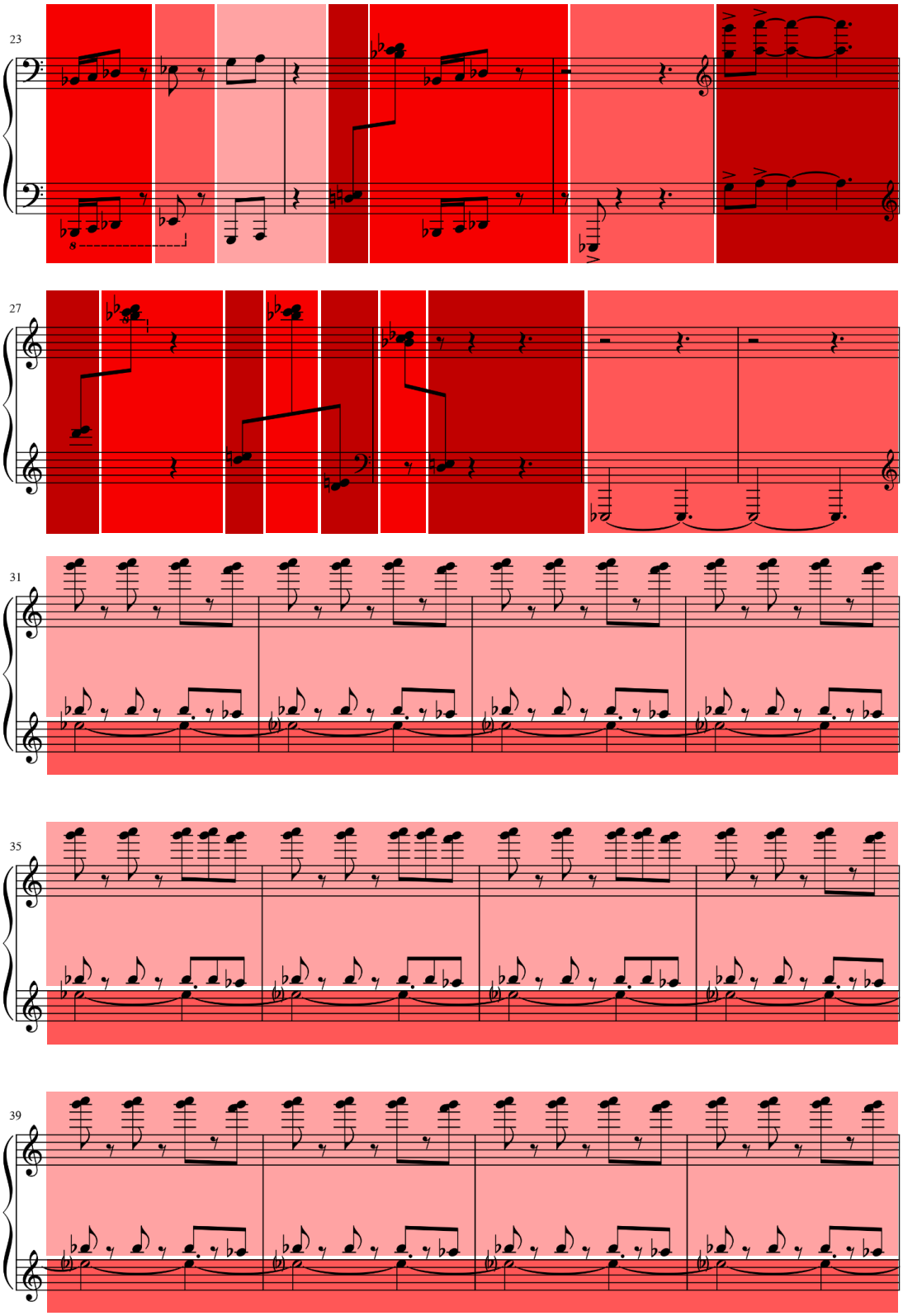
23
27
31
35
39

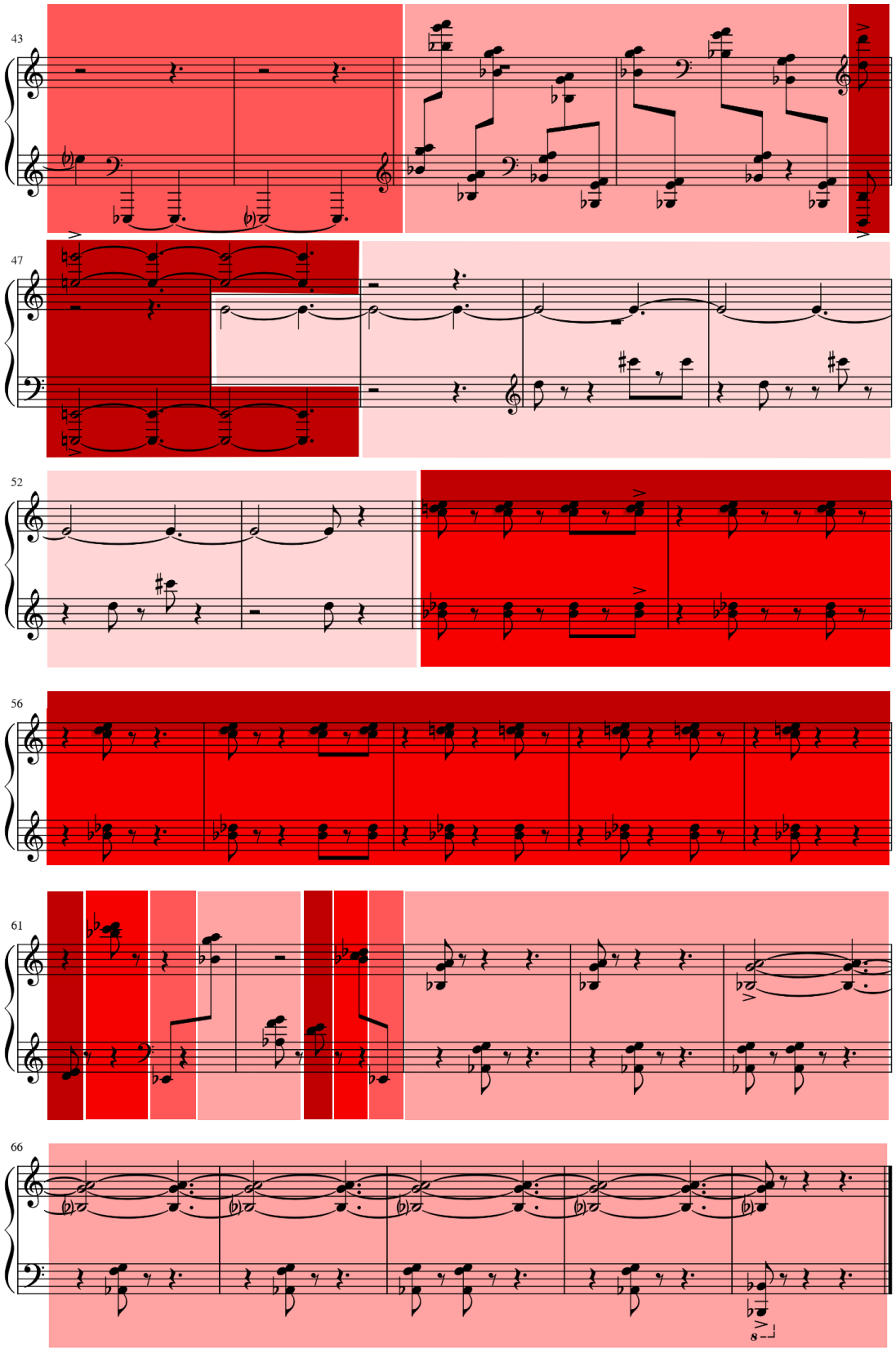
43
47
52
56
61
66

3.1.1. Koyu Kırmızı Bölge

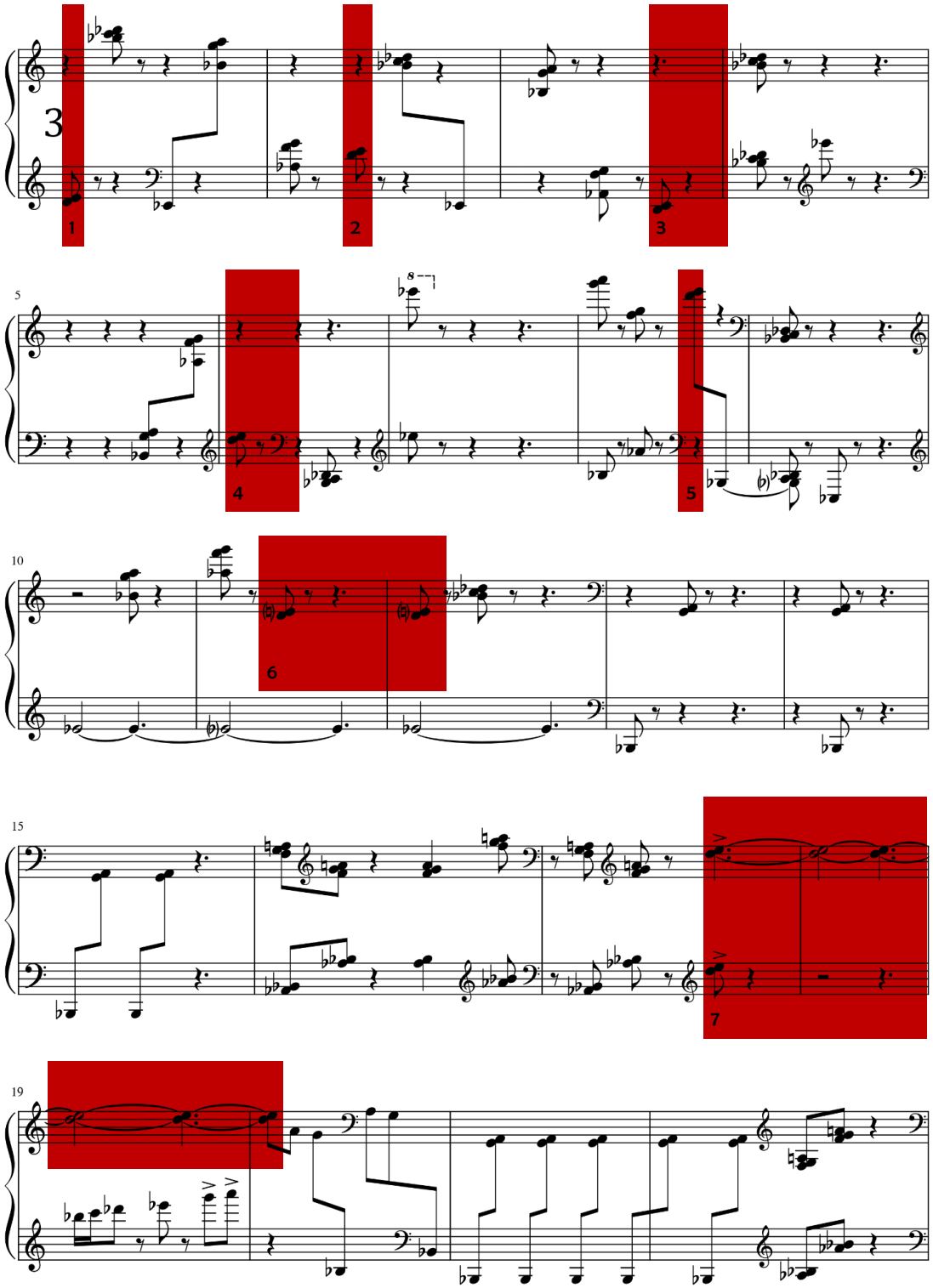

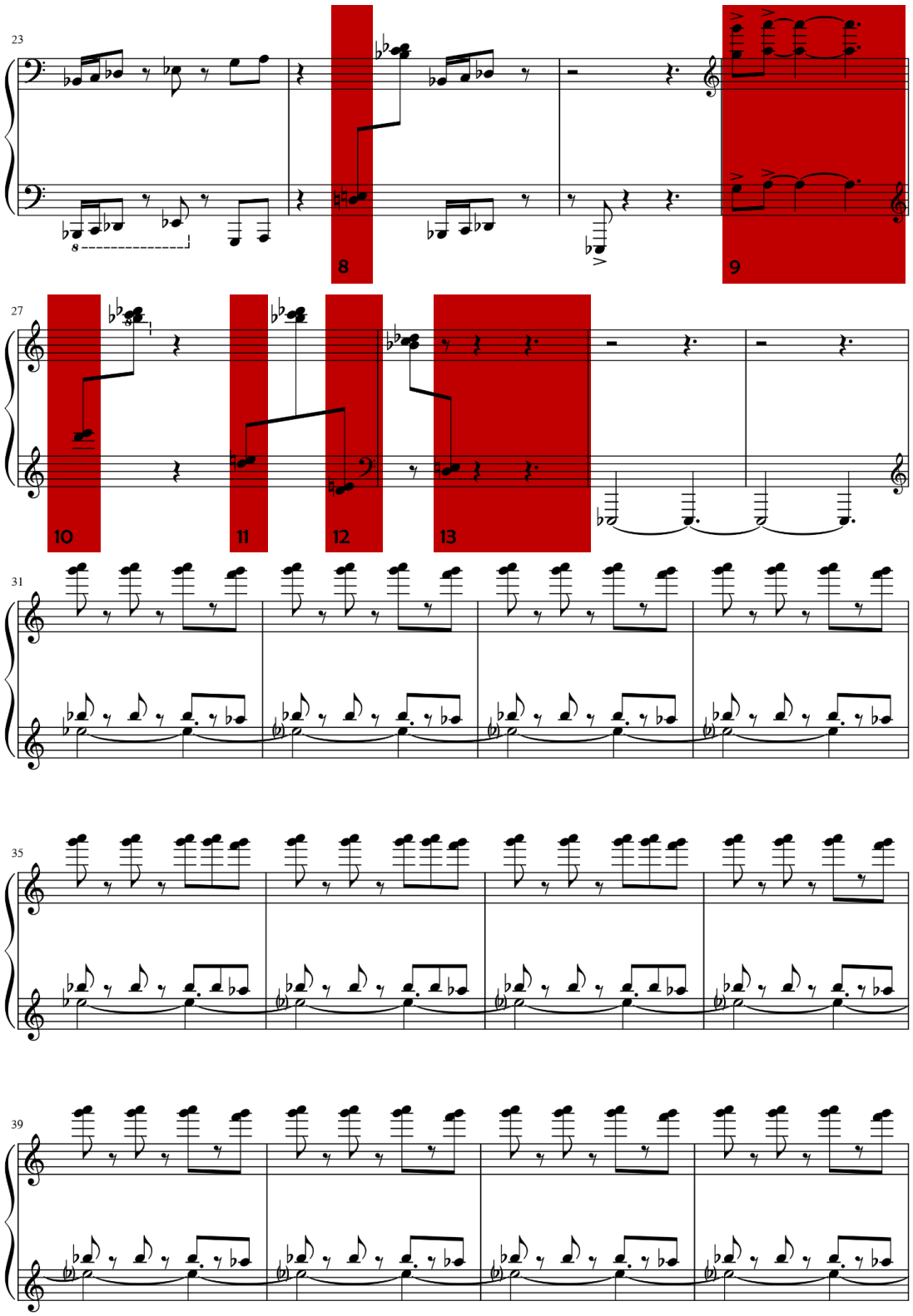
23
8
9
27
10
11
12
13
31
35
39

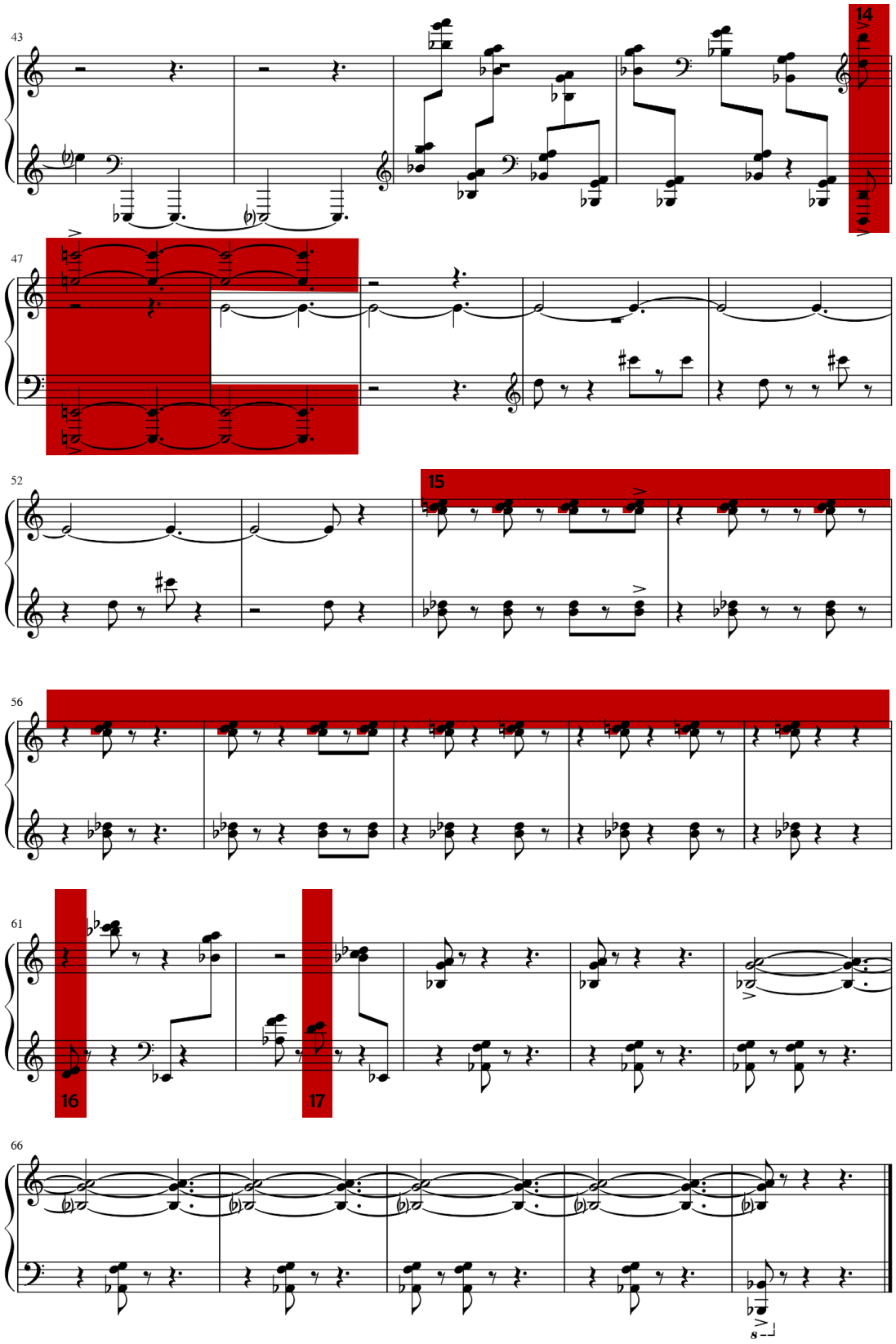
43
14
47
52
15
56
61
16
17
66

KKB	Ses Kümesi	Formül	Tanım
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8	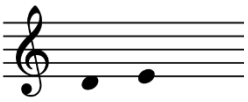	$_{re}(2)$	
9			$_{x}\mathbf{(2)}$
10	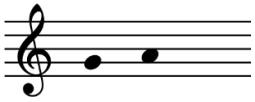	$_{sol}(2)$	
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			

Tablo 8. Prelüd: 3: Koyu Kırmızı Bölge

3.1.2. Kırmızı Bölge

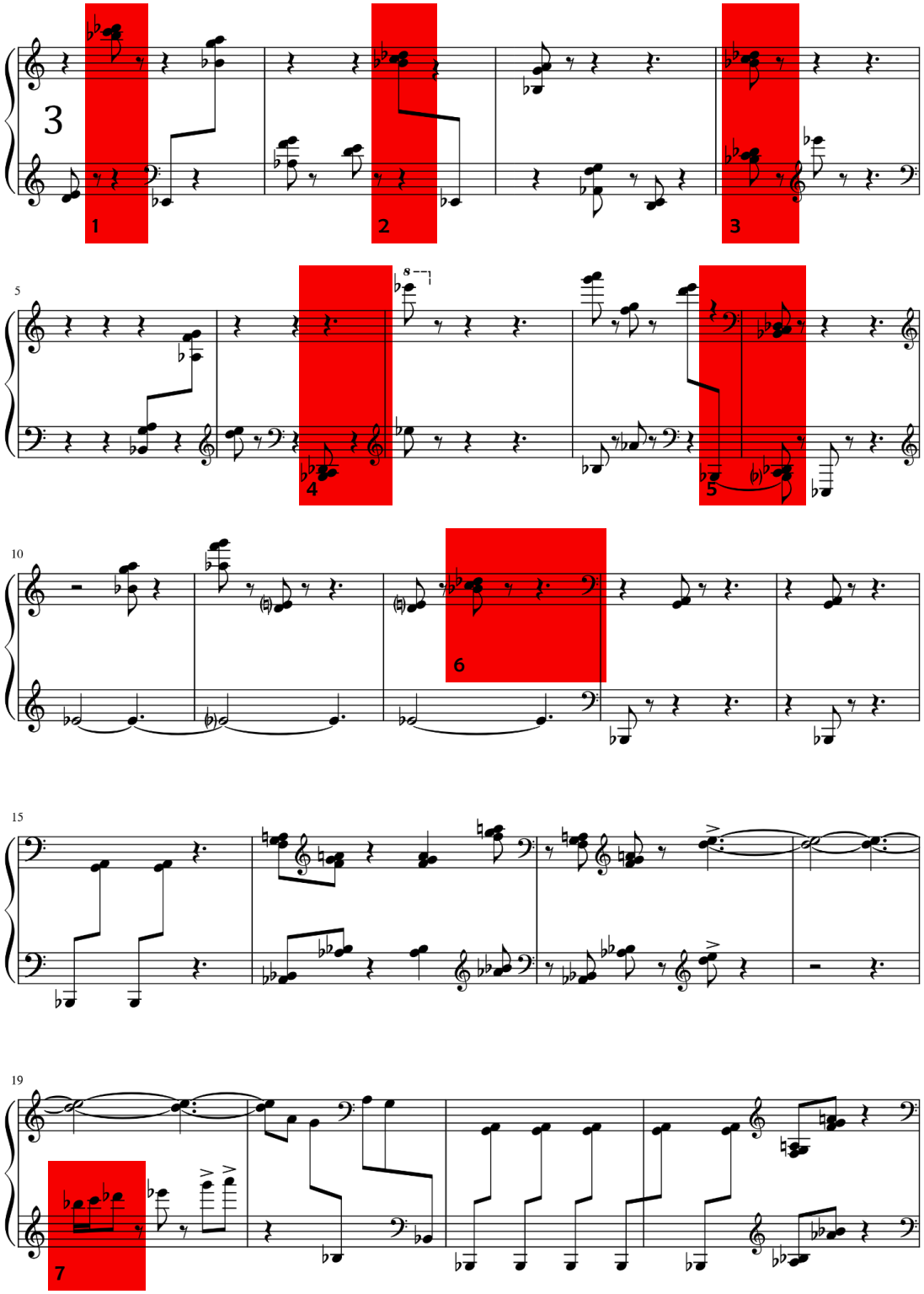

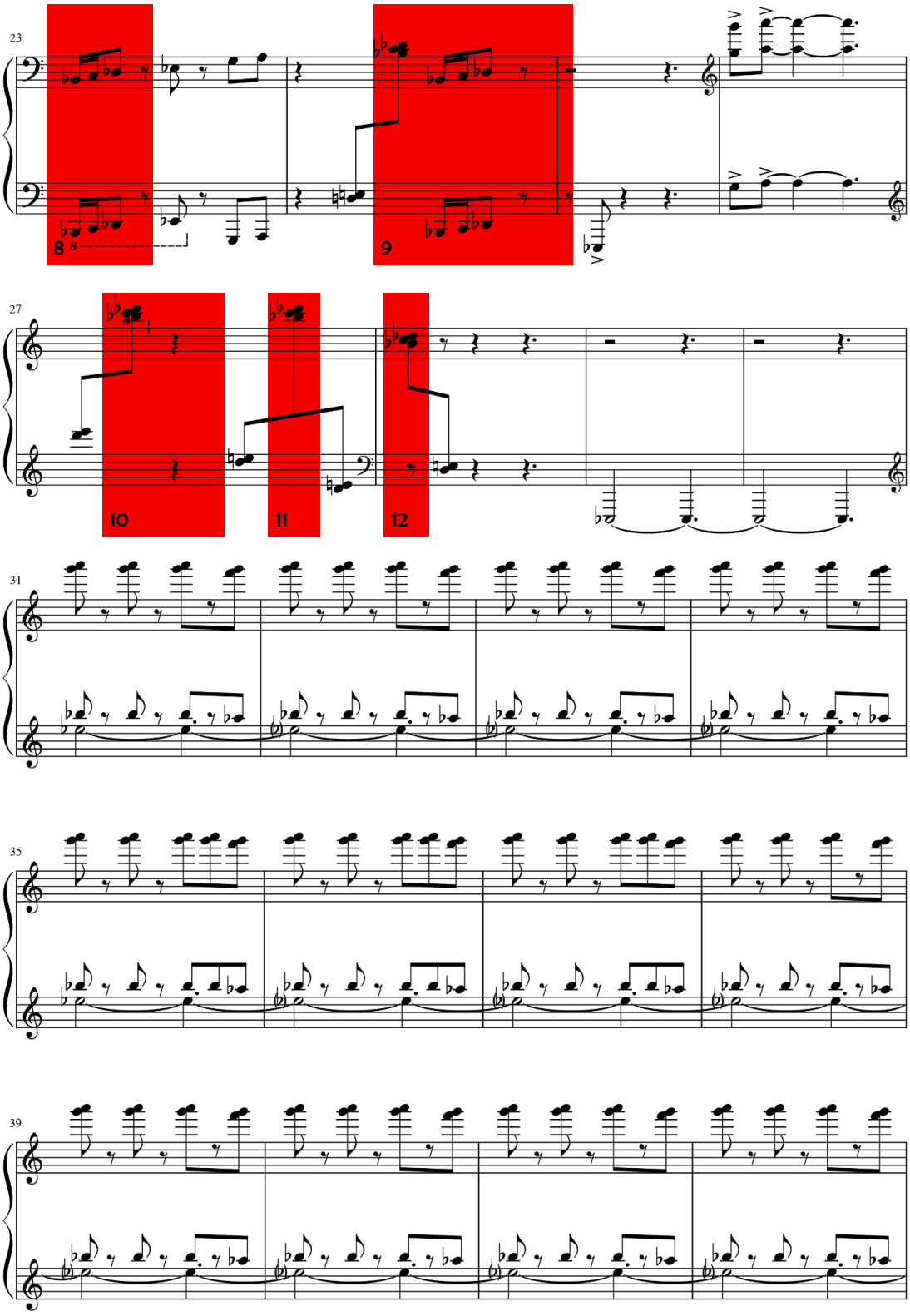
23
8
9
27
10
11
12
31
35
39

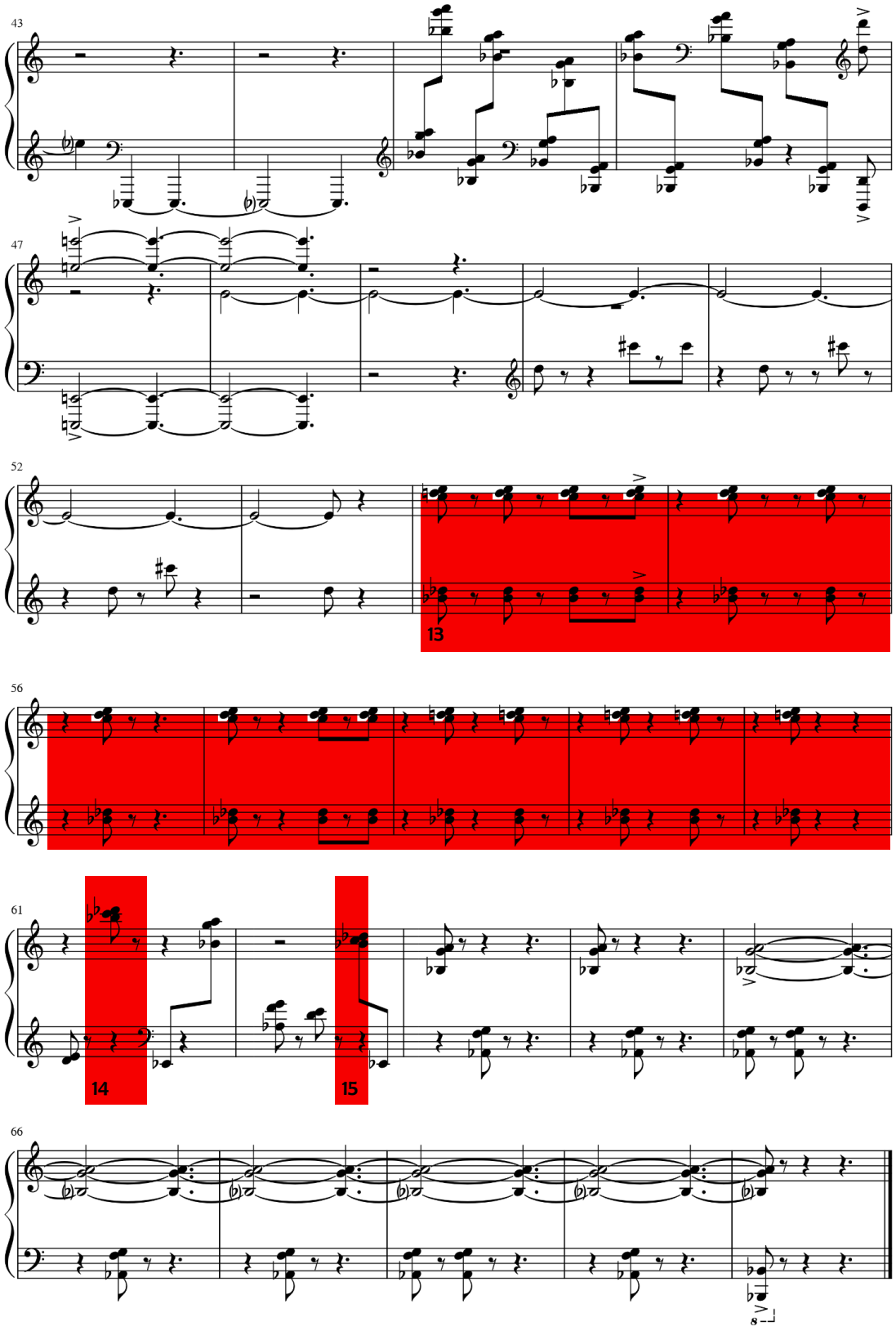
43
47
52
13
56
61
14
15
66
8

KB	Ses Kümesi	Formül
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8	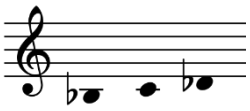	$_{sib}(2\ 1)$
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		

Tablo 9. Prelüd: 3: Kırmızı Bölge

3.1.3. Koyu Pembe Bölge

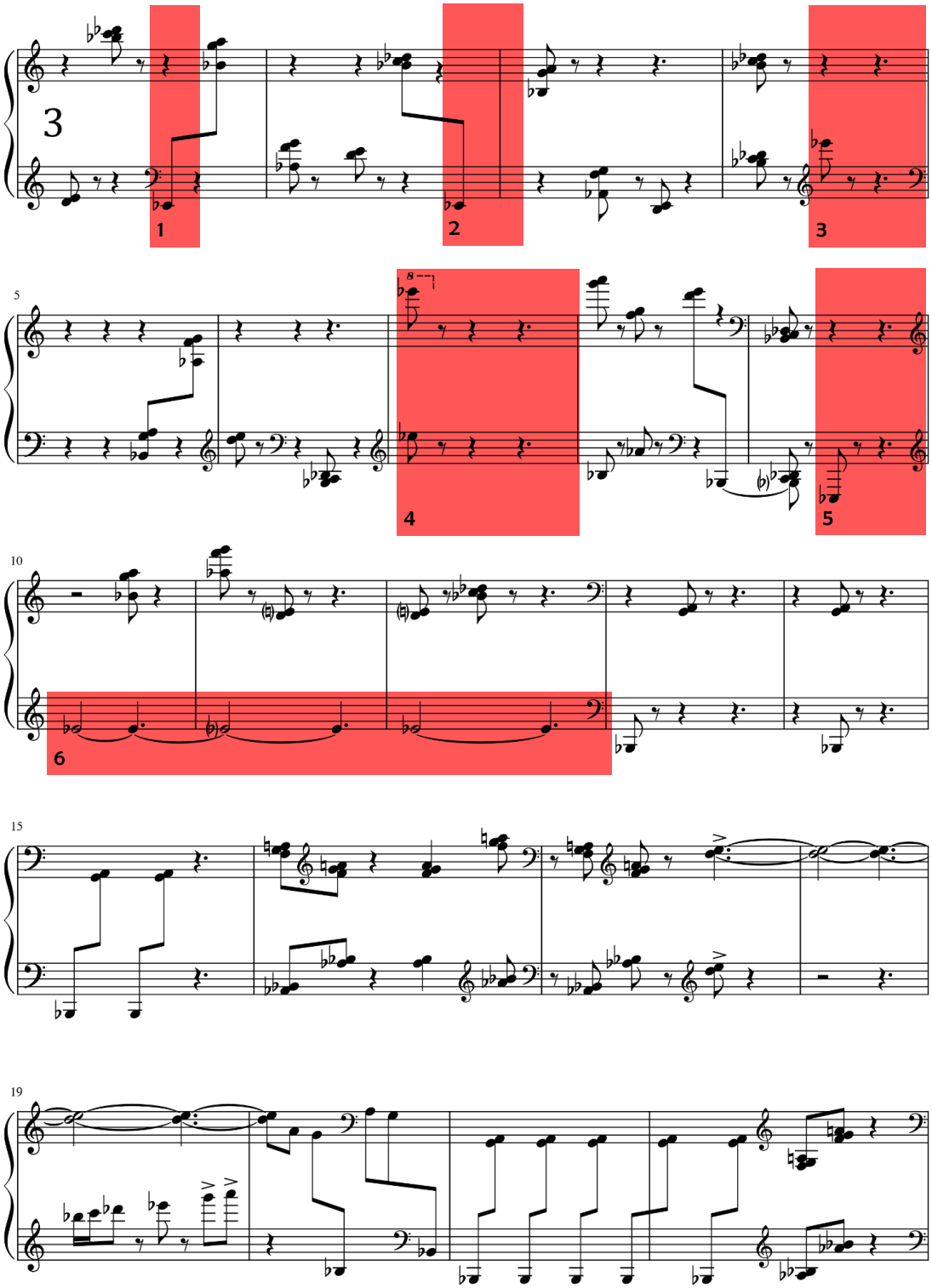

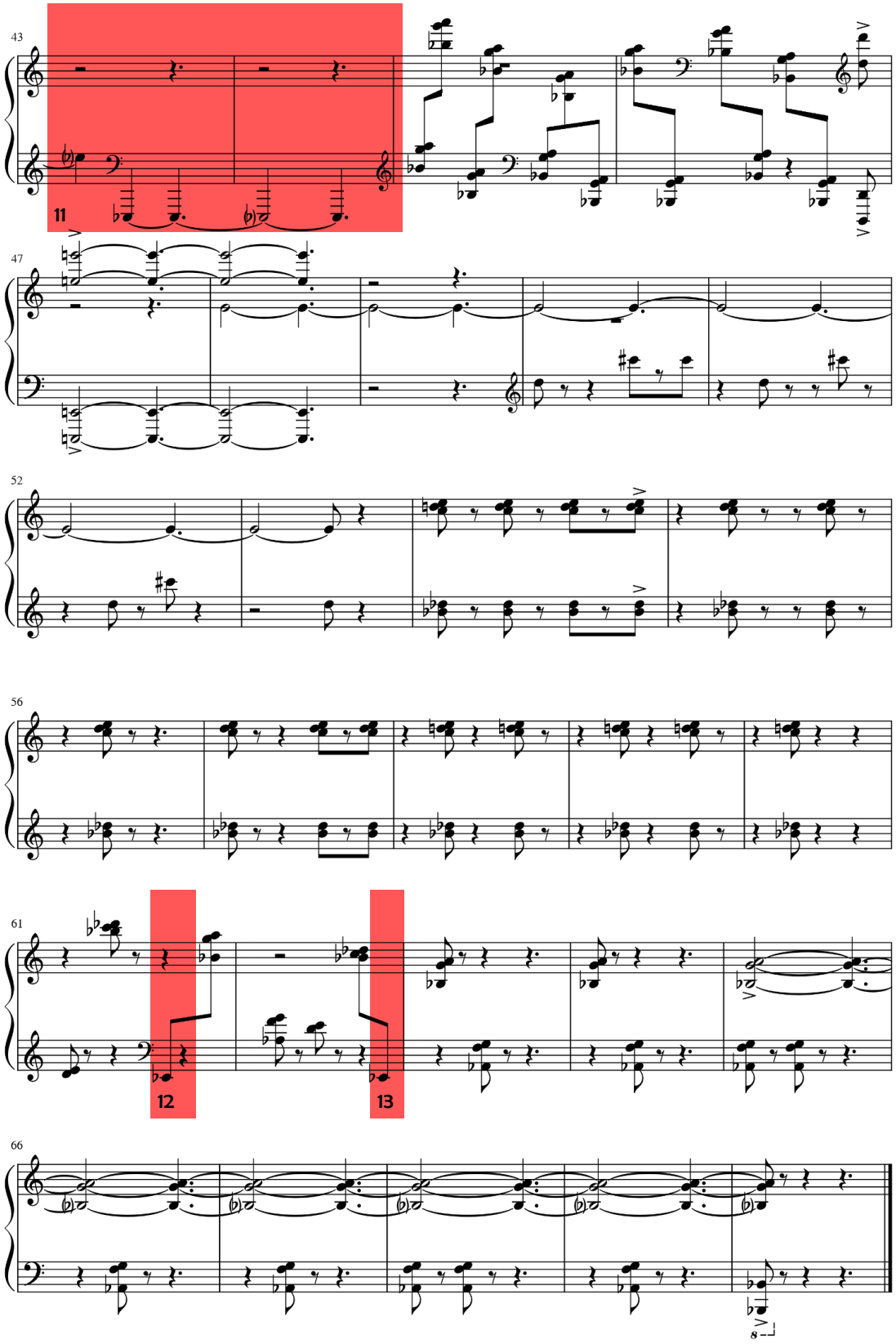
43
11
47
52
56
61
12
13
66

KPB	Ses Kümesi	Formül
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7	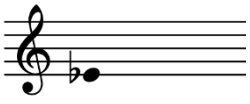	$_{mib}(0)$
8		
9		
10		
11		
12		
13		

Tablo 10. Prelüd: 3: Koyu Pembe Bölge

3.1.4. Açık Pembe Bölge

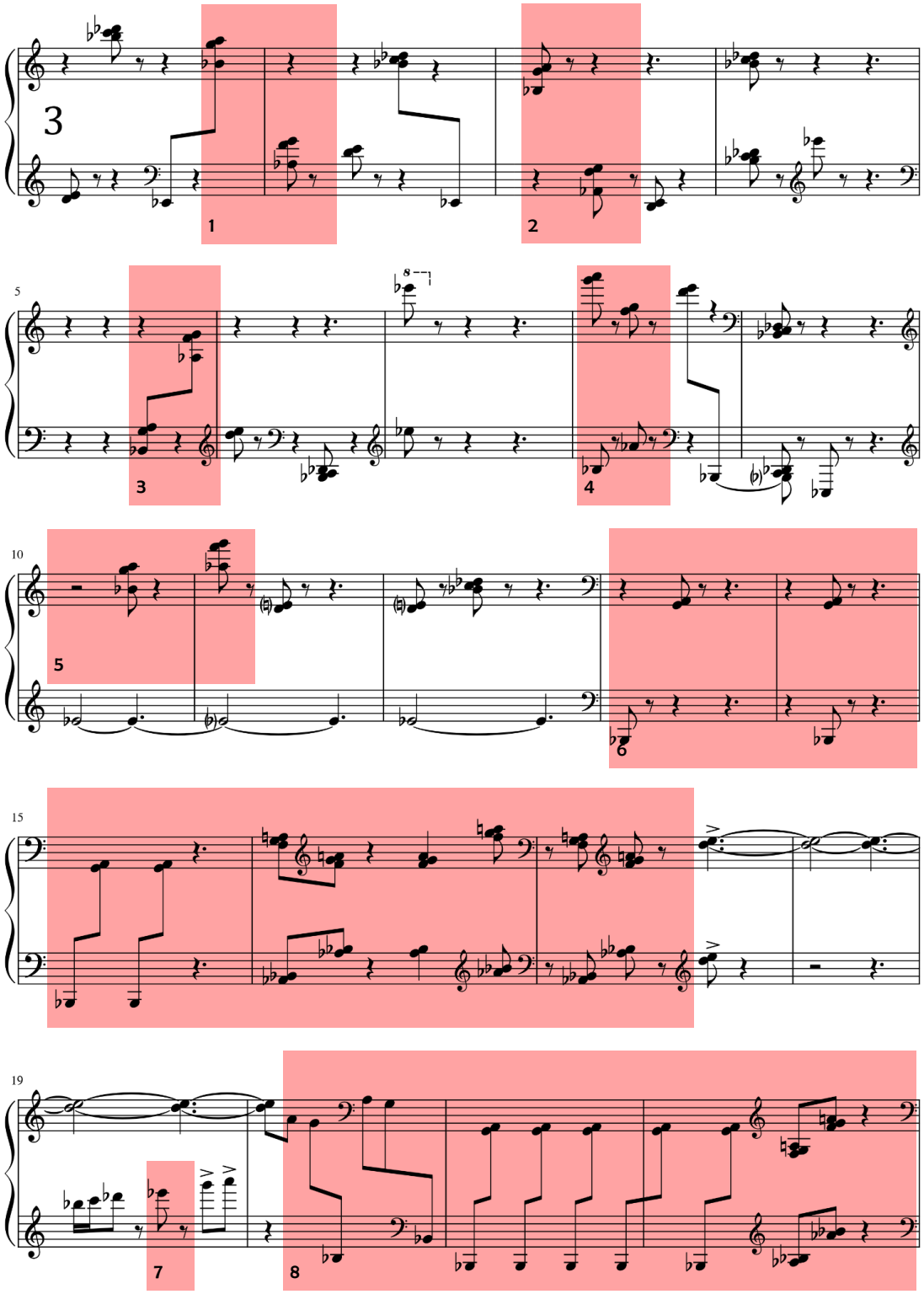

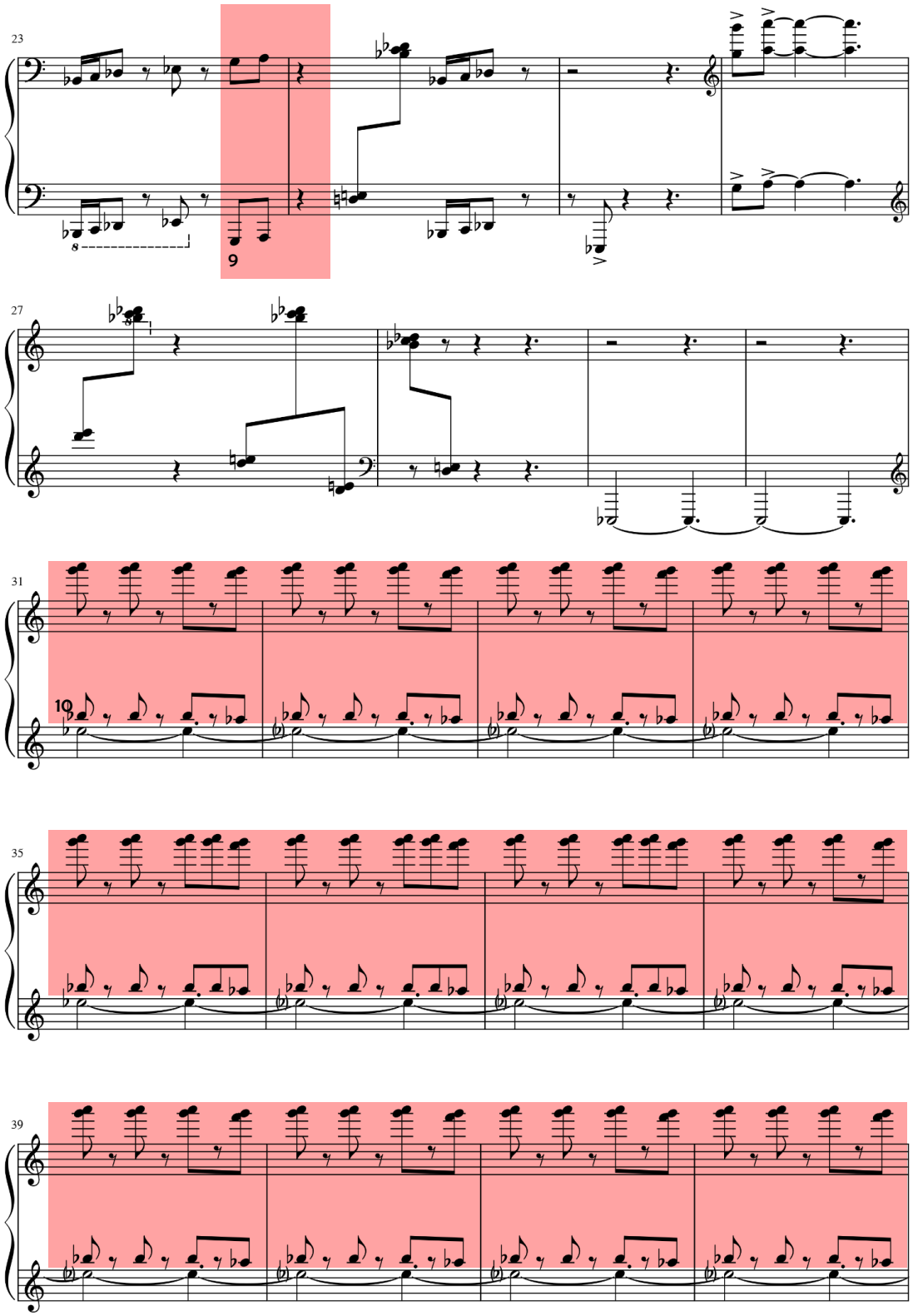
23
8
9
27
31
10
35
39

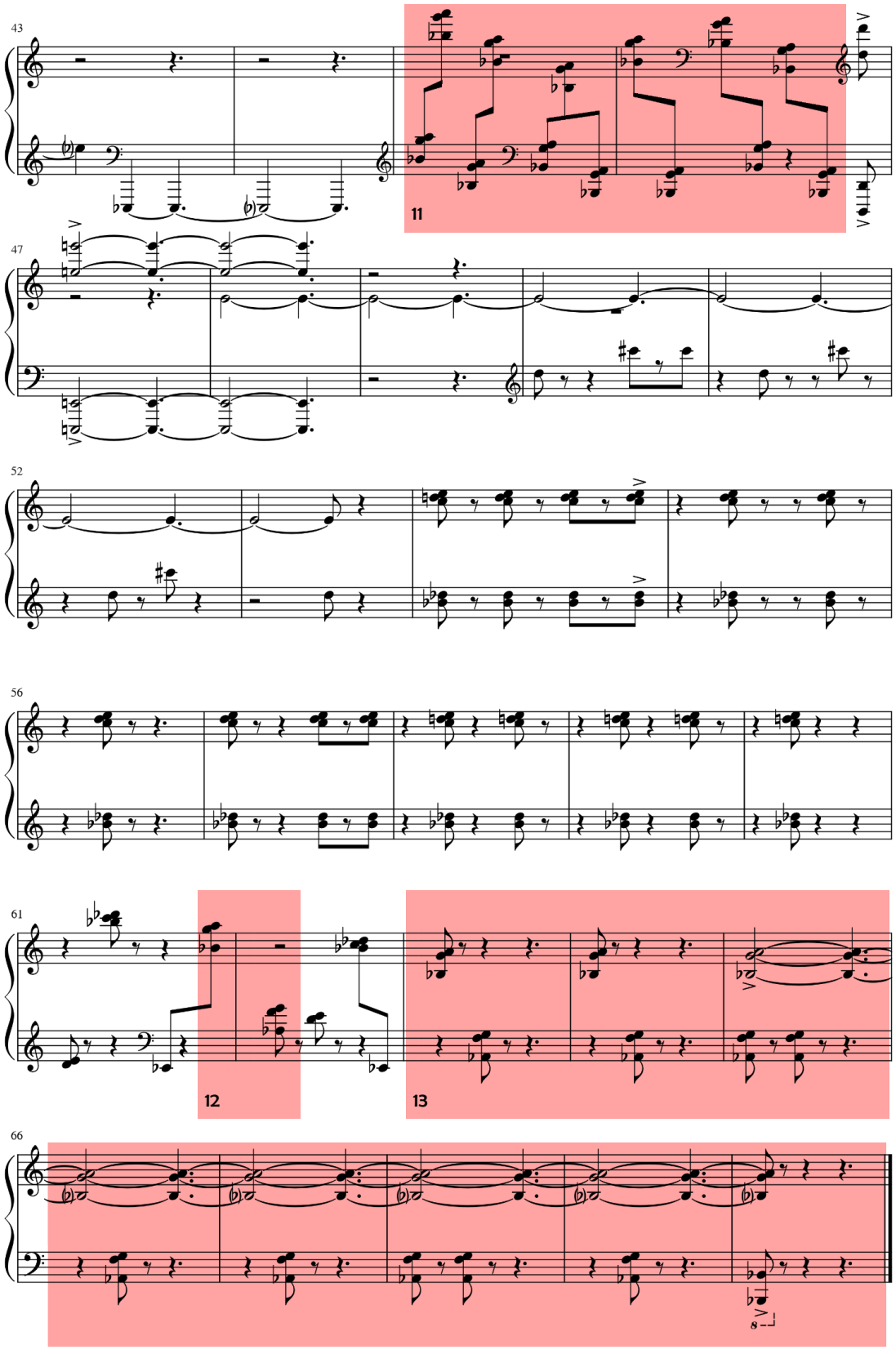
43
11
47
52
56
61
12
13
66

APB	Ses Kümesi	Formül	Tanım
1			
2			
3			
4			
5			
6	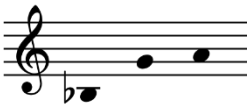	$_{sib}(9\ 2)$	$_{x}$**(9 2)**
7			
8	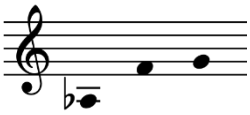	$_{lab}(9\ 2)$	
9			
10			
11			
12			
13			

Tablo 11. Prelüd: 3: Açık Pembe Bölge

3.1.5. Çok Açık Pembe Bölge

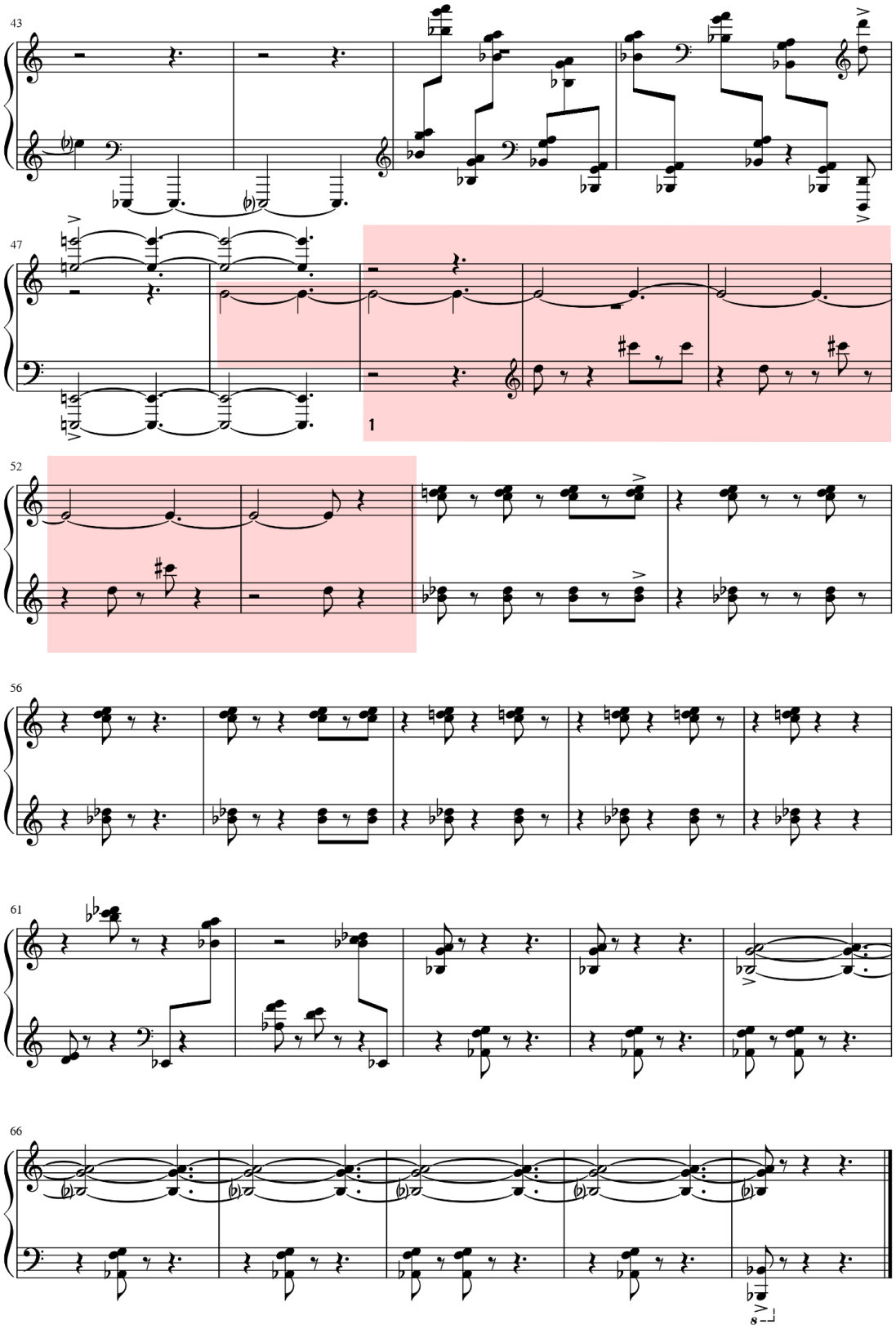

ÇAPB	Ses Kümesi	Formül
1	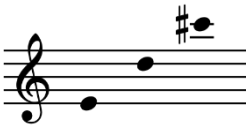	$_{mi}(10\ 11)$

Tablo 12. Prelüd: 3: Çok Açık Pembe Bölge

BÖLÜM 4: SONUÇ VE TARTIŞMA

Prelüd: 8 ve Prelüd: 3'teki her bir renkli bölge, bir ya da birden çok *ses kümesine* karşılık gelmektedir. Analizlerde, tek bir notanın bile açıkta kalmadığı; diğer bir deyişle her sesin mutlaka bir bölgeye atandığı göz önünde bulundurulduğunda, iki prelüdde de -aralık ilişkilerine dayalı - sıkı bir ses organizasyonunun varlığından söz edilebilir.

Tam da bu noktada, Prelüd: 3 ile ilgili özel birkaç durumdan söz açmakta yarar görüyoruz. Bu prelüdü oluşturan ses kümeleri arasında, ilk bakışta göze çarpandan daha da katı bir benzeşme söz konusudur:

Anımsanacağı üzere, APB, $_{lab}$(9 2) ve $_{sib}$(9 2)'ye; ÇAPB ise $_{mi}$(10 11)'e karşılık gelmekteydi. Bunlardan;

- İlkini, eksen ses fa
- İkincisini, eksen ses sol
- Üçüncüsünü, eksen ses do#

olacak şekilde yeniden *indirgediğimizde* (İndirgeme II), şu yeni *formüller* (Formül II) elde edilecektir:

Ses Kümesi	Formül	Yeniden İndirgeme	Yeni Formül	Renk
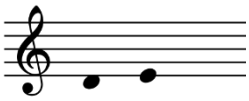	re(2)			
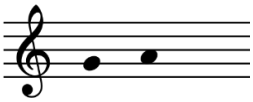	sol(2)			
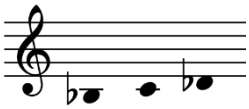	sib(2 1)			
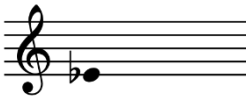	mib(0)			
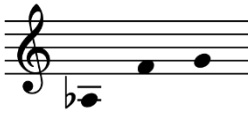	lab(9 2)	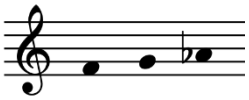	fa(2 1)	
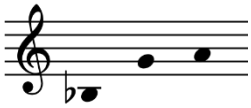	sib(9 2)	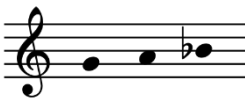	sol(2 1)	
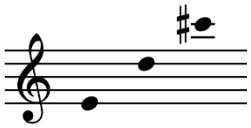	mi(10 11)	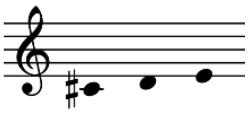	do#(1 2)	

Tablo 13a. Prelüd: 3'ü oluşturan ses kümelerine ilişkin yeniden indirgeme

Yukarıdaki formüllerden $_{fa}(2\ 1)$, $_{sol}(2\ 1)$ ve $_{sib}(2\ 1)$'in şu ortak tanımda birleştikleri açıktır: $_{x}$**(2 1)**.

Öyleyse, Prelüd: 3'teki ses kümelerinin tümü; basamak cinsinden 0, 1, ve 2'li aralıklar üzerine kuruludur demek yanlış olmaz.

Ayrıca koyu renkten açık renge doğru kademeli ilerleyişlerinden de anlaşılacağı üzere, Prelüd: 3'ü oluşturan bölgeler arasında (örneğin ö. 1'den ö. 10'a kadar) kurallı bir *peşpeşelik* söz konusudur.

Nihai Ses Kümesi	Formül	Tanım
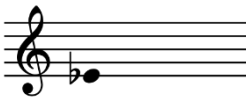	mib(0)	**x(0)**
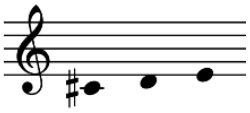	do#(1 2)	**x(1 2)**
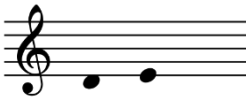	re(2)	**x(2)**
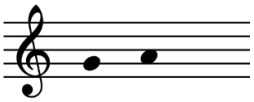	sol(2)	
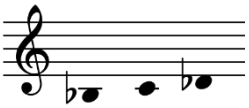	sib(2 1)	**x(2 1)**
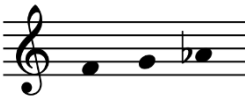	fa(2 1)	
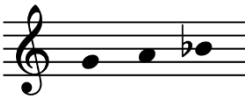	sol(2 1)	

Tablo 14b. Prelüd:3'ü oluşturan nihai ses kümeleri ve tanımları

Tanımların prelüdlere göre dağılımını yansıtan Tablo 14, ne kadar az çeşitlilikte aralık ile karşılaşıldığı hakkında da ipucu vermektedir. Çalışmanın *Giriş* bölümünde, Saygun'un müziğine dair bir kavram olan *doğurgan düşünce*'den ve bunun devamında, bestecinin belli bir fikri eserin geneline işlemek gibi bir anlayışa sahip olduğundan söz etmiştik. Ele alınan prelüdlerde karşılaşılan aralıkların çeşit bakımından azlığı ve eserlerin farklı yerlerinde tekrar tekrar duyurulması; kanımızca, doğurgan düşünce'nin apaçık bir yansımasıdır.

Tanım	Prelüd: 3	Prelüd: 8
$_{x}$**(0)**	✓	
$_{x}$**(1)**		✓
$_{x}$**(2)**	✓	✓
$_{x}$**(3)**		✓
$_{x}$**(1 2)**	✓	
$_{x}$**(2 1)**	✓	

Tablo 14. Tanımların prelüdlere göre dağılımı

Prelüd: 8'de - Tablo 14'te gösterilenlerden başka - literatürde yeri olan iki akor çeşidine de rastlanmaktadır: *Saygun akoru* ve *majör üçlü akor*.

Bestenigâr makamının bir soyutlaması olarak açıklanan *Saygun akoru* (Karadeniz, 2016), GB'de $_{mib}$(3 3 5) ve $_{sib}$(5 3 3 3) biçiminde iki farklı eksen ses üzerine kurulu biçimde karşımıza çıkar. Bunlardan $_{sib}$(5 3 3 3), "Saygun Akoru'nun sınırları dışına ses eklenmesi" olarak tanımlanan *genişletme* eylemi olup $_{sib}$(5 3 3)$^{+}$ şeklinde sadeleştirilebilir. Buna karşın, Prelüd: 3'te dikkat çeken herhangi bir makamsal soyutlama bulunmamaktadır.

Prelüd: 8'de KB'ye ait olan ve $_{x}$**(4 3)** biçiminde formüle edilen majör üçlü akorun, eserin bitiş akoru oluşu; üzerinde durulması gereken önemli bir ayrıntıdır. Eserin "esrarengiz, örtülü bir ahenge" sahip atmosferi, kanımızca reddedilemeyecek bir gerçektir. Buna karşın, eserin bir Majör akor ile bitmesi; dinleyicide "açık, parlak bir son" algısını yaratmaktadır. Kanımızca bu durumun kökeninde; Barok dönemdeki, minör modlu eserlerin Pikardi üçlüsüyle (Majör akorla) sonlanması geleneği yatmaktadır.

Aralıkların çeşit bakımından azlığının, doğal olarak, oktavı oluşturan 12 sesin tümünün kullanılmaması sonucunu da beraberinde getirdiği açıktır: Şayet do'yu 1. ses olarak ele aldığımız kromatik bir dizi üzerinden konuşacak olursak, Prelüd: 8'de 2., 6. ve 12. seslerin; Prelüd: 3'te ise 1., 7., ve 12. seslerin hiç kullanılmadığı kolaylıkla görülecektir.

KAYNAKLAR

Aracı, Emre. (1999). *The life and works of Ahmed Adnan Saygun*. Doktora Tezi, The University of Edinburgh, Edinburgh.

Aracı, Emre. (2007). *Ahmed Adnan Saygun - Doğu-Batı Arası Müzik Köprüsü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Erdem, Arda. (2010). *Ahmed Adnan Saygun'un Dört Piyano Yapıtına İlişkin Bir Aksak Tartı Analizi: Opus 38, 45, 47, 58*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Karadeniz, İsmet. (2016). *Bir Saygun İmzası: [3,5,3]*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Karadeniz, İsmet. (2020). *Saygun Müziğinde Makam Soyutlamaları: Piyano Konçertosu, Op. 34, I*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Saygun, Ahmed Adnan. (1967). *Twelve Preludes on Aksak Rhythms, Op. 45*. New York: Southern Music Publishing. (1969)

Yıldız, Dinçer. (2007). *Doğumunun 100. Yılında Ahmed Adnan Saygun*. Ankara: Sun Yayınları.

ETİK BEYANI

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tezde,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

03/02/2022

Çağlar YALÇIN

Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez Başlığı:
İki Saygun Prelüdünde Ses Organizasyonu

Yukarıda başlığı verilen Tezimin tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
03.02.2022	60	13,726	25.01.2022	11	1754077090

Uygulanan filtreler:
1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar Dahil
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (03/02/2022)

Çağlar YALÇIN

Öğrenci No.: N19136447
Anabilim Dalı: Müzik Teorileri Anabilim Dalı
Program:

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlilik	Doktora	Bütünleşik Doktora
✓			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Türev BERKİ

Master's Thesis Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Title:
Pitch Organization in Two Preludes By Saygun

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
03.02.2022	60	13,726	25.01.2022	11	1754077090

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes Included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (03/02/2022)

Çağlar YALÇIN

Öğrenci No.: N19136447
Department: Music Theories
Program:

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint PhD
✓			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof. Dr. Türev BERKİ

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır. Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim. Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

☐ Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren … yıl ertelenmiştir. (1)

☐ Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren … ay ertelenmiştir. (2)

☐ Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

03/02/2022

Çağlar YALÇIN

---

* Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

(1). Madde 6.1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2). Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3). Madde 7.1. Ulusal çıkarlan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.